

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra jazyků

Bakalářská práce

**Výuka češtiny pro cizince a integrace žáků do
základního vzdělávacího systému v ČR**

Daria Krysiuk

© 2024 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Daria Krysiuk

Ekonomika a management

Název práce

Výuka češtiny pro cizince a integrace žáků do základního vzdělávacího systému v ČR

Název anglicky

Czech for Foreigners and Student Integration into the Czech Elementary Education System

Cíle práce

Cílem práce je sestavit metodiku výuky češtiny pro cizince pro žáky základních škol. Dílčím cílem je identifikace klíčových metodologických prvků na základě případové studie na Základní škole a Mateřské škole Antonína Čermáka.

Metodika

Bakalářská práce bude rozdělena na teoretickou a praktickou část.

Hlavním zdrojem informací pro teoretickou část práce bude kritické zhodnocení odborné literatury, článků a internetových zdrojů s důrazem na výuku češtiny pro cizince žáků základních škol. Práce se rovněž bude věnovat rozboru psychologického a sociologického rozměru adaptace a kulturního šoku.

Praktická část se bude opírat o statistické zhodnocení počtu žáků-cizinců v ČR, o sběr dat a jejich analýzu u vybraných organizací a programů zabývajících se integrací žáků-cizinců.

Praktická část práce se také bude opírat o řízené rozhovory s učiteli, s žáky-cizinci, s jejich spolužáky. Bude se zabývat analýzou funkce školy v procesu integrace děti-cizinců a

fungování přijímání žáků-cizinců do škol, jejich zařazování do tříd a známkové ohodnocení.

V neposlední řadě se práce také zaměří na faktory ovlivňující výsledky žáků v diagnostickém testu – věk, pohlaví, délka pobytu v ČR, etnická skupina.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Klíčová slova

čeština pro cizince, integrace žáků, základní škola, vzdělávací systém v ČR, MŠMT, Základní škola a Mateřská škola Antonína Čermáka

Doporučené zdroje informací

DOUGLAS BROWN, H. 1980. Synthesis on Principles of Language Learning and Teaching. 5th ed. New York: Pearson Education. 347 s. ISBN 0-13-199128-0.

GJUROVÁ, N. 2011. Čeština jako cizí jazyk pro začínající školáky.

Metodika pro učitele. Praha: Portál. 978-80-7367-837-1.

HRUBÁ, J. 2004. Čeština pro děti cizinců: Metodika výuky českého jazyka dětí z minoritních skupin. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-86633-15-2.

RADOSTNÝ, L. et al. 2011. Žáci s odlišným mateřským jazykem v českých školách.

Praha: Meta, o. s. ISBN 978-80-254-9175-1

Společný evropský referenční rámec pro jazyky: Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme. Přeložila Jaroslava IVANOVÁ a kol. Olomouc: Univerzita Palackého. 2002. ISBN

80-244-0404-4.

ŠINDELÁŘOVÁ, J. Portál Edu. Jednotný metodický portál MŠMT. Začleňování žáků – cizinců do českých základních škol podle současné legislativy. [cit. 31.05.2023].

Dostupné z:

[https://ckp.upol.cz/intranet/wp-](https://ckp.upol.cz/intranet/wp-content/uploads/2019/04/Za%C4%8Dle%C5%88ov%C3%A1n%C3%AD-%C5%BE%C3%A1k%C5%AF-%E2%80%93cizinc%C5%AF-do-%C4%8Desk%C3%BDch-z%C3%A1kladn%C3%ADch-%C5%A1kol-podle-sou%C4%8Dasn%C3%A9-legislativy.pdf)

[content/uploads/2019/04/Za%C4%8Dle%C5%88ov%C3%A1n%C3%AD-](https://ckp.upol.cz/intranet/wp-content/uploads/2019/04/Za%C4%8Dle%C5%88ov%C3%A1n%C3%AD-%C5%BE%C3%A1k%C5%AF-%E2%80%93cizinc%C5%AF-do-%C4%8Desk%C3%BDch-z%C3%A1kladn%C3%ADch-%C5%A1kol-podle-sou%C4%8Dasn%C3%A9-legislativy.pdf)

[%C5%BE%C3%A1k%C5%AF-](https://ckp.upol.cz/intranet/wp-content/uploads/2019/04/Za%C4%8Dle%C5%88ov%C3%A1n%C3%AD-%C5%BE%C3%A1k%C5%AF-%E2%80%93cizinc%C5%AF-do-%C4%8Desk%C3%BDch-z%C3%A1kladn%C3%ADch-%C5%A1kol-podle-sou%C4%8Dasn%C3%A9-legislativy.pdf)

[%E2%80%93cizinc%C5%AF-do-%C4%8Desk%C3%BDch-](https://ckp.upol.cz/intranet/wp-content/uploads/2019/04/Za%C4%8Dle%C5%88ov%C3%A1n%C3%AD-%C5%BE%C3%A1k%C5%AF-%E2%80%93cizinc%C5%AF-do-%C4%8Desk%C3%BDch-z%C3%A1kladn%C3%ADch-%C5%A1kol-podle-sou%C4%8Dasn%C3%A9-legislativy.pdf)

[z%C3%A1kladn%C3%ADch-%C5%A1kol-](https://ckp.upol.cz/intranet/wp-content/uploads/2019/04/Za%C4%8Dle%C5%88ov%C3%A1n%C3%AD-%C5%BE%C3%A1k%C5%AF-%E2%80%93cizinc%C5%AF-do-%C4%8Desk%C3%BDch-z%C3%A1kladn%C3%ADch-%C5%A1kol-podle-sou%C4%8Dasn%C3%A9-legislativy.pdf)

[podle-sou%C4%8Dasn%C3%A9-](https://ckp.upol.cz/intranet/wp-content/uploads/2019/04/Za%C4%8Dle%C5%88ov%C3%A1n%C3%AD-%C5%BE%C3%A1k%C5%AF-%E2%80%93cizinc%C5%AF-do-%C4%8Desk%C3%BDch-z%C3%A1kladn%C3%ADch-%C5%A1kol-podle-sou%C4%8Dasn%C3%A9-legislativy.pdf)

[legislativy.pdf](https://ckp.upol.cz/intranet/wp-content/uploads/2019/04/Za%C4%8Dle%C5%88ov%C3%A1n%C3%AD-%C5%BE%C3%A1k%C5%AF-%E2%80%93cizinc%C5%AF-do-%C4%8Desk%C3%BDch-z%C3%A1kladn%C3%ADch-%C5%A1kol-podle-sou%C4%8Dasn%C3%A9-legislativy.pdf)

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Kristýna Dobiášová

Garantující pracoviště

Katedra jazyků

Elektronicky schváleno dne 3. 6. 2023

PhDr. Mgr. Lenka Kučirková,

Ph.D. Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 3. 11. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 03. 03. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci " Výuka češtiny pro cizince a integrace žáků do základního vzdělávacího systému v ČR" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15. března 2024

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. Kristýně Dobiášové za její trpělivost, odbornou pomoc, vedení a cenné rady.

Výuka češtiny pro cizince a integrace žáků do základního vzdělávacího systému v ČR

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá výukou češtiny pro cizince a integrací žáků-cizinců do základních škol v České republice. Cílem práce je sestavit metodiku výuky češtiny pro žáky-cizince základních škol. Dílčím cílem je identifikace klíčových metodologických prvků na základě případové studie na Základní škole a Mateřské škole Antonína Čermáka. Teoretická část práce se věnuje vysvětlení důležitých pojmů týkajících se integrace žáků-cizinců, znázorňuje, kolik cizinců pobývá na území České republiky, vysvětluje, jak probíhá současný proces integrace dětí s odlišným mateřským jazykem. Praktická část obsahuje zkoumání podmínek vybrané pražské školy související se začleněním žáků-cizinců na základní škole, zhodnocuje výukové metody češtiny pro cizince, navrhuje alternativní plán výuky, znázorňuje, jaké problémy mají žáci-cizinci s integrací a taky doporučení od učitelů, jak by měla probíhat integrace žáků-cizinců podle jejich názorů. Informace byly zjišťovány formou osobního rozhovoru s učiteli a žáky Základní školy Antonína Čermáka.

Klíčová slova: čeština pro cizince, integrace žáků, základní škola, vzdělávací systém v ČR, MŠMT, Základní škola a Mateřská škola Antonína Čermáka.

Czech for Foreigners and Student Integration into the Czech Elementary Education System

Abstract

The Bachelor's thesis deals with the teaching of Czech for foreigners and the integration of foreign pupils into elementary schools in the Czech Republic. The aim of the work is to draw up a methodology for teaching Czech for students-foreigners of primary schools. The partial objective is to identify key methodological elements based on a case study at the Primary School and Maternity School of Antonín Čermák. The theoretical part of the work is devoted to the explanation of important concepts related to the integration of students-foreigners, shows how many foreigners reside on the territory of the Czech Republic, explains how the current process of integrating children with a different mother tongue is going on. The practical part includes the examination of the conditions of the selected Prague school related to the inclusion of pupils-foreigners in the primary school, evaluates the teaching methods of Czech for foreigners, proposes an alternative plan of teaching, shows what problems pupils-foreigners have with integration and also recommendations from teachers on how the integration of pupils-foreigners should proceed according to her opinions. The information was found in the form of a personal interview with the teachers and pupils of the Elementary School Antonín Čermák.

Keywords: Czech language for foreigners, integration of pupils, primary school, education system in the Czech Republic, Ministry of Education, Culture, Science and Technology, Antonín Čermák Primary School and Kindergarten.

Obsah

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	3
1 Úvod.....	14
2 Cíl práce a metodika	16
2.1 Cíl práce	16
2.2 Metodika	16
3 Teoretická část.....	17
3.1 Migrace	18
3.2 Kategorie cizinců podle zákona	19
3.2.1 Občane zemí EU, Norska, Švýcarska, Islandu a Lichtenštejska (zkráceně „občané EU“) a jejich rodinní příslušníci	19
3.2.2 Občané zemí mimo EU (zkráceně „občané třetích zemí“).....	20
3.2.3 Cizinci bez ohledu na hranice EU	21
3.3 Počty cizinců pobývajících na území ČR	22
3.3.1 Čtvrtletní zpráva o migraci I. 2022	22
3.3.1.1 Legální migrace	22
3.3.2 Čtvrtletní zpráva o migraci I. 2023	23
3.3.2.1 Legální migrace	23
3.3.3 Počet cizinců od roku 1993 do roku 2022	23
3.3.4 Přistěhovalí podle věku, 2013 a 2017–2022	26
3.4 Žáci s odlišným mateřským jazykem	27
3.5 Integrace	28
3.6 Integrace žáků-cizinců	29
3.7 Kulturní šok.....	31
3.8 Organizace a programy zabývající se integrací dětí-cizinců.....	32
3.9 Vybrané menšiny vzdělávající se v ČR a jejich vzdělávací systém.....	33
3.10 Základní informace pro srovnání českého a ukrajinského vzdělávacího systému	34
3.11 Základní informace pro srovnání českého a slovenského vzdělávacího systému	35
3.12 Základní informace pro srovnání českého a vietnamského vzdělávacího systému	36
3.13 Přijímání žáků-cizinců do škol.....	37
3.14 Zařazování žáků-cizinců do tříd.....	38
3.15 Funkce školy v procesu integrace dětí cizinců.....	40
3.16 Hodnocení žáků-cizinců.....	41
3.17 Základní principy hodnocení.....	43
3.18 Jakým způsobem hodnotit.....	44
3.19 Hodnocení různých aspektů integrace žáků-cizinců do českých škol	45

3.19.1	Systémové prvky integrace.....	45
3.19.2	Legislativa ovlivňující integraci	45
3.19.3	Finanční otázky spojené s integrací.....	46
3.19.4	Profesní příprava pedagogů na integraci	47
4	Vlastní práce	48
4.1	Cíl průzkumu	49
4.2	Rozhovor	50
4.3	Informace o účastnících šetření	51
4.4	Čeština pro cizince	53
4.5	Výukové metody češtiny pro cizince	54
4.6	Návrh hodiny pro žáky-cizince	57
5	Zhodnocení a doporučení	64
6	Závěr.....	67
7	Seznam použitých zdrojů.....	69
	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk.....	74
7.1	Seznam obrázků	74
7.2	Seznam tabulek.....	74
7.3	Seznam grafů.....	74
7.4	Seznam příloh.....	74

1 Úvod

Pro bakalářskou práci bylo vybráno téma Výuka češtiny pro cizince a integrace žáků do základního vzdělávacího systému v ČR.

Vzhledem k současné situaci ve světě je toto téma velmi aktuální. Problém integrace zahraničních žáků do systému základní školy je zhoršen současným trendem globalizace a migrace. Česká republika není výjimkou, i když tato otázka je pro tento stát v porovnání s jinými evropskými státy relativně nová. Vzdělávací systém a praxe jsou ohroženy rychlým nárůstem počtu zahraničních pracovníků, uprchlíků a jejich rodin, jakož i rostoucím počtem žáků navštěvujících školy pocházející z mnoha kulturních a jazykových prostředí. Hlavní důvod, proč bylo zvoleno toto téma, je osobní zkušenost se začleňováním do české společnosti. Dalším důvodem je to, že mnou jsou doučované děti, které studují na základní škole. Ty děti nastupovaly na školu bez žádné znalosti českého jazyka. Tato škola byla zvolená, protože má velice kladný přístup k výuce cizojazyčných dětí.

Tato bakalářská práce zkoumá otázku cizinců, kteří se učí česky a jak je začlenit do základního vzdělávacího systému ČR. Na základě případové studie provedené na Základní škole Antonína Čermáka je hlavním cílem vyvinout techniku výuky češtiny žákům základní školy se zaměřením na identifikaci klíčových metodických složek.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou část a vlastní práci.

Teoretická část je o kritickém hodnocení knih, článků a on-line zdrojů o výuce češtiny a souvisejících předmětů, včetně adaptace, kulturního šoku a sociální integrace. Budou znázorněny počty cizinců na území ČR. Současně se bude věnovat zařazování žáků-cizinců do škol, do tříd a metody hodnocení.

Za účelem získání hlubšího porozumění požadavkům a problémům, kterým čelí zahraniční studenti, ve vlastní práci byly provedeny rozhovory s učiteli, žáky z jiných zemí a jejich spolužáky. Studie se také zaměří na roli školy v procesu integrace žáků-cizinců, včetně jejich zařazování do tříd a hodnocení vzdělávacích výsledků. Kromě identifikace problémů je

hlavním cílem studie navrhnout výukovou metodu, která umožní mezinárodním žákům získat znalosti českého jazyka a integrovat se do českého vzdělávacího systému.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem práce je sestavit metodiku výuky češtiny pro cizince pro žáky základních škol. Dílčím cílem je identifikace klíčových metodologických prvků na základě případové studie na Základní škole a Mateřské škole Antonína Čermáka.

2.2 Metodika

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Hlavním zdrojem informací pro teoretickou část práce je kritické zhodnocení odborné literatury, článků a internetových zdrojů s důrazem na výuku češtiny pro cizince žáků základních škol. Práce se rovněž věnuje rozboru psychologického a sociologického rozměru adaptace a kulturního šoku.

Praktická část se opírá o statistické zhodnocení počtu žáků-cizinců v ČR, o sběr dat a jejich analýzu u vybraných organizací a programů zabývajících se integrací žáků-cizinců. Praktická část práce se také opírá o řízené rozhovory s učiteli, s žáky-cizinci, s jejich spolužáky. Zabývá se analýzou funkce školy v procesu integrace dětí-cizinců a fungování přijímání žáků-cizinců do škol, jejich zařazování do tříd a známkové ohodnocení. V neposlední řadě se práce také zaměřena na faktory ovlivňující výsledky žáků v diagnostickém testu – věk, pohlaví, délka pobytu v ČR, etnická skupina.

3 Teoretická část

3.1 Migrace

Dnes žije přibližně 140 milionů lidí mimo svoji mateřskou vlast, zemi, kde se narodili nebo jejíž občanství nesou. Rozmístění mezinárodních migrantů je velmi nerovnoměrné. Přibližně polovinu z této celosvětové migrační komunity lze nalézt v rozvinutých a druhou v rozvojových zemích. (Drbohlav, 2001, s. 1)

Migrace do ČR, ale i do Evropy a po světě není záležitostí pouze současné doby. Naopak, lidé vždy migrovali, vždy se z různých důvodů přesouvali z místa na místo (Tollarová, Hradečná, Špírková, 2013, s. 44)

Přes všechno nepohodlí, které se s migrací často pojí, se jedná o celosvětově rozšířený a přirozený sociální jev. V současné době si česká společnost na fakt, že žít mimo hranice svého státu není žádné zlo, pozvolna zvyká. (Radostný, 2011, s. 6)

Podobně jako čeští občané míří za výdělkem do států západní Evropy či do zámoří, přijíždějí si pracovníci z jiných států vydělávat na své živobytí k nám. Někteří cizinci se po určité době vrací do země svého původu, někteří mohou po čase zkusit štěstí jinde. Po určitou dobu od otevření hranic představovala Česká republika především tzv. tranzitní zemi, přestupní stanicí na cestě na západ. V současné době již tento trend ustoupil a stáváme se zemí cílovou. Velká část nově přichozích cizinců přijíždí cíleně k nám, pro některé z nich se Česká republika stává novým domovem. Pokud si stát stanoví pro pobyt cizinců na svém území rozumná pravidla, a cizinci je poté dodržují, není důvod považovat tuto situaci za mimořádnou. Migrace byla, je a bude přirozenou součástí lidského života. (Radostný, 2011, s. 6-7)

3.2 Kategorie cizinců podle zákona

Podle zákona cizinci jsou rozdělené do třech skupin:

3.2.1 Občane zemí EU, Norska, Švýcarska, Islandu a Lichtenštejska (zkráceně „občané EU“) a jejich rodinní příslušníci

(Rodinní příslušníci občanů EU (ve smyslu § 15a zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů) mají zvláštní pobytový režim (hlava IV. zákona č. 326/1999 Sb.) pouze za předpokladu, že občan EU na území pobývá na základě zvláštního pobytového povolení nebo o takové povolení žádá.)

Občané zemí EU registrovaní bez povolení k přechodnému nebo trvalému pobytu a jejich rodinní příslušníci.

Občané EU a jejich rodinní příslušníci pobývající na území ČR na základě povolení k přechodnému pobytu. Jedná se o nárokové povolení nebo spíše o potvrzení o pobytu, které by mělo ulehčit občanům EU jednání s úřady. Pobyt v ČR v rámci tohoto povolení se započítává do doby rozhodné pro žádost o povolení k trvalému pobytu.

Občané EU a jejich rodinní příslušníci pobývající na území ČR s povolením k trvalému pobytu (občan EU získá povolení k trvalému pobytu (§87h zákona č. 326/1999 Sb.) (i) po 5 letech nepřetržitého přechodného pobytu bez dalších podmínek, (ii) pokud je na území zaměstnán a pobývá zde nepřetržitě po dobu nejméně 3 let, (iii) jestliže je rodinným příslušníkem státního občana ČR, který je na území přihlášen k trvalému pobytu, nebo rodinným příslušníkem občana jiného členského státu EU, kterému bylo vydáno povolení k trvalému pobytu na území). Průkaz o povolení k pobytu pro státního příslušníka členského státu Evropských společenství je v případě povolení trvalého pobytu vydáván s platností na 10 let (§87r odst.4 zák. č. 326/1999 Sb.). Rodinnému příslušníku občana EU je vydáván průkaz o povolení k pobytu s dobou platnosti shodnou s dobou platnosti průkazu vydaného občanu EU

3.2.2 Občané zemí mimo EU (zkráceně „občané třetích zemí“)

Občané třetích zemí pobývající v ČR krátkodobě (obecně do 90 dnů) bez víz. Občané těch zemí, se kterými má ČR uzavřenou dohodu o bezvízovém styku. Cizinec může na území pobývat bez víza nejen na základě mezinárodní smlouvy, ale též na základě nařízení vlády (a v některých dalších případech vymezených v § 18 zákona č. 326/1999 Sb.).

Občané třetích zemí pobývající v ČR na základě krátkodobých víz do 90 dní. Občané těch zemí, se kterými nemá ČR uzavřenou dohodu o bezvízovém styku.

Občané třetích zemí pobývající v ČR na základě víz nad 90 dní. Vizum tohoto typu nově nelze prodloužit. Maximální platnost tohoto víza je jeden rok; navazuje na něj povolení k dlouhodobému pobytu (viz níže).

Občané třetích zemí s povolením k dlouhodobému pobytu. Jedná se o povolení navazující na víza nad 90 dní, vydává se na dobu jednoho roku a po uplynutí této lhůty je lze prodloužit.

Občané třetích zemí pobývající v ČR na základě povolení k trvalému pobytu. (o trvalý pobyt lze požádat (§66-68 zákona č. 326/1999 Sb.) (i) obecně za 5 let nepřetržitého pobytu na vízum nad 90 dní nebo povolení k dlouhodobému pobytu v ČR bez dalších podmínek nebo, (ii) po 4 letech nepřetržitého pobytu, a to cizinci, který na území pobývá v rámci přechodného pobytu po ukončení řízení o udělení mezinárodní ochrany, (iii) po 2,5 letech, pokud jde o úspěšné absolventy pilotního projektu MPSV "Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků", (iv) bez ohledu na délku předchozího pobytu, pokud o trvalý pobyt žádá za účelem soužití se svým rodinným příslušníkem, který je občanem ČR s trvalým pobytem v ČR nebo v případě humanitárních nebo jiných důvodů hodných zvláštního zřetele).

Cizinci s platným azylem. Úspěšní žadatelé o azyl pobývající v ČR; platný azyl rozsahem práv a povinností odpovídá trvalému pobytu.

3.2.3 Cizinci bez ohledu na hranice EU

Registrovaní žadatelé o azyl (není možné zakázat občanu EU, aby o azyl požádal).

Cizinci pobývající v ČR v rámci dočasné ochrany. Na základě zákona č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců a na základě nařízení vlády nebo rozhodnutím Rady Evropské unie; jedná se o opatření při hromadném exodu v důsledku ozbrojeného konfliktu, živelné pohromy nebo soustavného porušování lidských práv v zemi původu, které by mělo chránit exulanty a poskytnout jim dočasné útočiště do doby odeznění kritické situace. Cizinci podléhající dočasné ochraně a strpění jsou Cizineckou policií vedeni a vykazováni v rámci povolení k dlouhodobému pobytu.

Nelegálně pobývající cizinci v ČR (např. cizinci pobývající v ČR po vypršení platnosti víz a povolení k pobytu nebo bez potřebných víz nebo povolení apod.).

Pozn.: dle právní úpravy platné k 31. 12. 2006

3.3 Počty cizinců pobývajících na území ČR

Pro porovnání, níže jsou uvedené zprávy o migraci prvního čtvrtletí roku 2022 a roku 2023.

3.3.1 Čtvrtletní zpráva o migraci I. 2022

3.3.1.1 Legální migrace

Počet cizinců na území České republiky neustále roste: K 31. březnu 2022 bylo v České republice evidováno celkem 922 516 cizinců, z toho 597 368 s povolením k přechodnému pobytu a 325 145 s povolením k trvalému pobytu. Výrazný nárůst počtu cizinců na území ČR je způsoben zejména udělením dočasné ochrany Ukrajincům, kteří utíkají před válkou ve své zemi: Ke konci března bylo v ČR vydáno celkem 249 960 dlouhodobých víz za účelem dočasné ochrany. Mezi cizinci legálně pobývajícím i v ČR je více občanů třetích zemí (698 471, tj. 76 procent) než občanů EU, EHP a Švýcarska (223 123, tj. 24 procent). Nejčastějším účelem pobytu státních příslušníků třetích zemí s přechodným pobytem v ČR je dočasná ochrana (42 procent) a zaměstnání (30 procent), následuje sloučení rodiny (11 procent), vzdělávání (6 procent) a práce (3 procenta).

Tabulka 1 Top státní příslušnosti (legální migrace) 2022

Státní příslušnost	Počet	tj. %
Ukrajina	452 657	49%
Slovensko	115 327	13%
Vietnam	65 130	7%
Rusko	46 098	5%
Rumunsko	18 978	2%
Polsko	17 926	2%
Bulharsko	17 404	2%
Německo	14 586	2%
Mongolsko	11 338	1%
Maďarsko	9 846	1%

zdroj: OAMP, MV

3.3.2 Čtvrtletní zpráva o migraci I. 2023

3.3.2.1 Legální migrace

Počet cizinců na území ČR se oproti konci roku 2022 snížil o 9 procent, a to zejména z důvodu ukončení platnosti dočasné ochrany a jejího neprodloužení ze strany držitelů. K 31. březnu 2023 bylo na území ČR evidováno celkem 1 016 921 cizinců, z toho 670 000 na základě 2300 povolení k přechodnému pobytu a 338 392 povolení k trvalému pobytu. Z celkového počtu cizinců legálně pobývajících na území ČR je 782 909 (77 procent) státních příslušníků třetích zemí, což je více než u občanů EU, EHP a Švýcarska (227 783, tj. 23 procent). Nejčastějším účelem pobytu cizinců s přechodným pobyt v ČR je dočasná ochrana (48 procent) a zaměstnání (26 procent), následuje sloučení rodiny (10 procent), vzdělávání (5 procent) a práce (2 procent).

Tabulka 3 Top státní příslušnost (legální migrace)

Státní příslušnost	Počet	tj. %
Ukrajina	527 268	52 %
Slovensko	117 492	12 %
Vietnam	66 751	7 %
Rusko	42 985	4 %
Rumunsko	20 010	2 %
Polsko	17 823	2 %
Bulharsko	17 756	2 %
Německo	13 724	1 %
Mongolsko	12 179	1 %
Maďarsko	10 688	1 %

zdroj: OAMP, MV

3.3.3 Počet cizinců od roku 1993 do roku 2022

Česká republika je dnes jednou ze zemí, kam se stěhuje stále více cizinců za lepšími pracovními příležitostmi. Důvody emigrace jsou různé: někteří hledají lepší platové

podmínky, jiní utíkají před politickou nestabilitou ve své zemi a další se stěhují za studiem nebo získáváním nových životních zkušeností.

Ekonomický dopad přítomnosti cizinců v České republice je významný. Cizinci jsou zdrojem nových pracovních sil a přispívají k hospodářskému růstu. Cizinci často přijímají práci, kterou místní obyvatelé odmítají vykonávat, což přispívá ke snižování nezaměstnanosti. Zároveň však existují obavy z možného snižování mezd a vykořisťování cizinců ze strany nekalých zaměstnavatelů.

Dalším důležitým aspektem, kterým je třeba se zabývat, je kulturní rozmanitost. Různé kultury, jazyky a tradice přinášejí do společnosti nové barvy. Vznikají příležitosti k vzájemnému poznávání a obohacování. Vznikají však také nové výzvy, jako je vzájemný respekt, porozumění a harmonické soužití.

Proces sociální integrace je příliš důležitým prvkem na to, abychom jej ignorovali. Cizinci, kteří se rozhodnou usadit v České republice, musí mít možnost začlenit se do společnosti, naučit se jazyk a najít si práci. Je důležité vytvořit podmínky pro snadnou integraci a přijetí nových obyvatel.

Počet cizinců pobývajících v České republice se každoročně zvyšuje (viz graf 1).

Současné masivní pohyby mají mnoho příčin a důsledků. Obecně a velmi zjednodušeně, lze na globální úrovni mezinárodní migraci charakterizovat jako tok obyvatelstva z chudého Jihu na bohatý Sever. (Drbohlav, 2001, s. 3)

Graf 1 Počet cizinců pobývajících na území ČR

Počet cizinců pobývajících na území ČR

zdroj: OAMP, MV

1 Toto číslo nezahrnuje cizince, kteří v ČR legálně pobývají na základě krátkodobého Schengenského víza nebo bezvízové, a neregistrované občany EU.

Jak je patrné z grafu, počet cizinců pobývajících v České republice se od roku 1993 do roku 2022 zvyšuje. To znamená, že potřeba zapojení cizinců do vzdělávacího procesu nabývá na významu.

3.3.4 Přistěhovalí podle věku, 2013 a 2017–2022

Věková struktura vystěhovalých do ČR v roce 2022, z nichž většinu tvořili uprchlíci, se lišila od současného "vzorce": největší, byť velmi malý, podíl vystěhovalých v roce 2022 tvořili lidé ve věku 35-39 let (36,4 tis.). Vedle této skupiny však tvořili 10 procent migrantů také lidé ve věku 15-19 let (35,6 tis.), 30-34 let (35,3 tis.) a 25-29 let (33,6 tis.). Zároveň se meziročně výrazně snížila celková váha skupiny v produktivním věku 15-64 let z 90,4 procent na 74,7 procent, naopak výrazně vyšší podíl migrantů v roce 2022 tvořily jak děti do 15 let (22,1 procent, přesněji řečeno 77,3 tis.), tak starší osoby ve věku 65 a více let (3,2 procent, přesněji řečeno 1,2 tis.). Meziroční nárůst počtu migrantů byl výraznější u dětí a seniorů (čtrnáctinásobný, resp. desetinásobný nárůst oproti pětinasobnému nárůstu u celkového počtu)

Tabulka 5 Přistěhovalí podle věku, 2013 a 2017–2022

Věková skupina	2013	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Celkem	29 579	45 957	58 148	65 571	55 661	69 201	349 548
v tom: 0–4	1 959	2 537	2 477	2 656	1 862	2 014	21 391
5–9	820	1 395	1 637	1 953	1 635	1 821	28 042
10–14	813	1 259	1 275	1 591	1 330	1 684	27 878
15–19	3 507	4 086	4 635	5 410	4 492	5 518	35 594
20–24	4 278	6 956	8 724	9 145	6 881	8 684	30 478
25–29	5 318	8 660	11 086	11 810	10 087	11 832	33 598
30–34	3 847	6 670	8 856	9 983	8 597	10 388	35 335
35–39	2 580	4 632	6 240	7 384	6 477	8 555	36 434
40–44	1 985	3 466	4 857	5 807	5 018	6 548	30 081
45–49	1 475	2 467	3 495	4 359	3 814	5 236	23 644
50–54	1 124	1 459	2 198	2 548	2 405	3 193	16 170
55–59	689	931	1 151	1 388	1 402	1 716	10 104
60–64	496	558	653	653	719	864	9672
65–69	330	400	375	375	409	463	5 493
70–79	239	348	376	390	413	482	4 475
80+	119	133	113	119	120	203	1 159
Podíl (%) věkové skupiny: 0–14	11,2	11,3	9,3	9,5	8,7	8,0	22,1
15–64	86,9	86,8	89,2	89,2	89,6	90,4	74,7
65+	1,9	1,9	1,5	1,3	1,7	1,7	3,2
Průměrný věk přistěhovalých ¹⁾	30,5	30,1	30,9	31,1	32,0	32,5	30,3

Pozn.: Barvou a tučně označeny nejvyšší hodnoty v daném roce.

¹⁾ Výpočet z absolutních počtů přistěhovalých podle věku.

Zdroj: ČSÚ 2022

3.4 Žáci s odlišným mateřským jazykem

Tato kapitola se zaměřuje na žáky základních škol, jejichž mateřským jazykem není čeština. Jejím cílem je vysvětlit právní rámec, v němž tato cílová skupina existuje, a problémy, s nimiž se tyto žáci v rámci povinné školní docházky v České republice potýkají.

Vzdělávání občanů jiných národností pobývajících na našem území upravuje především § 20 školského zákona. Tento zákon zaručuje žákům plnicím povinnou školní docházku v příslušných ročnících základních škol, středních škol a konzervatoří rovný přístup k základnímu vzdělávání, školnímu stravování a školským službám (např. péče o děti školního věku). Důležitější je, že od novely z roku 2008 (zákon 343/2007) mají přístup k základnímu vzdělání všechny děti cizí státní příslušnosti, včetně cizinců žijících v naší zemi nelegálně. Pro předškolní vzdělávání, umělecké vzdělávání, střední a vysoké školství jsou cizinci povinni prokázat oprávněnost svého pobytu.

Podle Českého statistického úřadu **MŠ** navštěvovalo 11 942 cizinců, což odpovídá **3,3 procent** z celkového počtu dětí. **ZŠ** navštěvovalo 26 527 cizinců, což odpovídá **2,8 procent** z celkového počtu dětí. **SŠ** navštěvovalo 9 496 cizinců, což odpovídá **2,2 procent** z celkového počtu studentů. Tito žáci pocházejí z rozdílných poměrů a velké množství z nich zde žije také bez znalosti českého jazyka (Cizinci v českých školách, 2019-2020)

Tabulka 7 Počet cizinců v mateřských, základních a středních školách

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy			
Ukazatel	2020/21	2021/22	Indicator
Mateřské školy	11 864	12 103	<i>Nursery schools</i>
Základní školy	28 380	30 543	<i>Basic schools</i>
Střední školy	9 751	10 053	<i>Secondary schools</i>

3.5 Integrace

Sociální integrace je proces, při němž se lidé začleňují do společnosti na rovnoprávném základě, a je tedy zcela přirozená a týká se všech členů společnosti. Potíže však vznikají ve zvláštním případě některých osob a menšin (např. etnických menšin, osob se zdravotním postižením), které se výrazně liší od většiny a přirozeně nedosahují vysoké úrovně socializace. V takových případech je třeba aktivně podporovat jejich integraci a vytvářet pro ni příznivé podmínky.

Slovo integrace má řadu významů – v oblasti speciální pedagogiky tento pojem chápeme jako „spolužití postižených a nepostižených při přijatelně nízké míře konfliktnosti vztahů těchto skupin“. (Jesenský, 2000)

Sociální integrace je vytváření sociálního systému mezi menšinami (minoritami) a většinami (majoritami), který zahrnuje hodnoty a myšlenky obou skupin. Každý nachází své místo ve společnosti a mezi těmito skupinami neexistují žádné zásadní hranice.

Integrace cizinců je důležitým nástrojem úspěšné imigrační politiky. Jedná se o obousměrný proces, na němž se podílejí jak cizinci, tak většinová společnost. Integrace je komplexní záležitost, která zahrnuje mnoho odvětví. Ministerstvo vnitra je pověřeno koordinací integrace, ale na realizaci integrace se podílí řada dalších ministerstev (Ministerstvo školství, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo kultury, Ministerstvo zahraničních věcí) a dalších partnerů (integrační centra, nevládní neziskové organizace, zahraniční organizace, krajské a místní úřady, akademická obec atd.)

3.6 Integrace žáků-cizinců

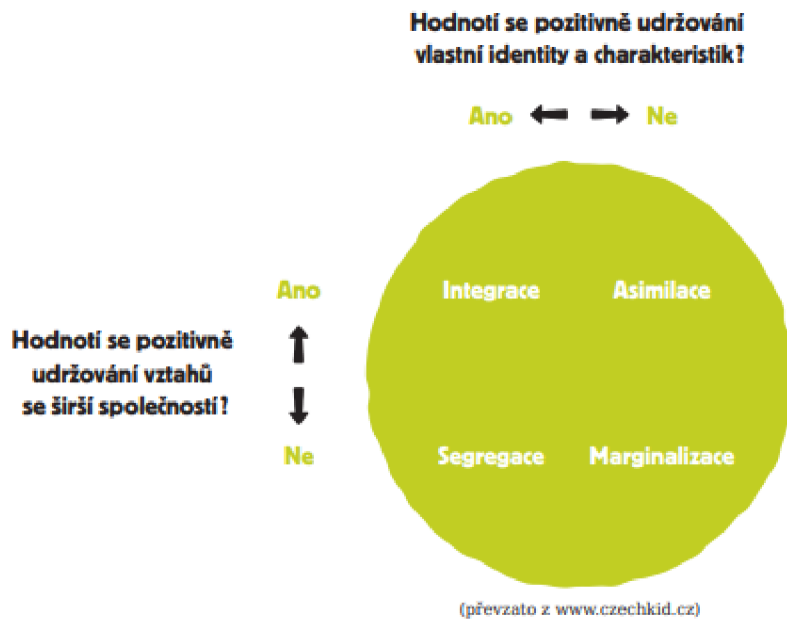
Integrace je způsob, jak zajistit, aby se noví studenti cítili ve třídě jako doma.

Téma integrace je velmi široké, ale jsou některé konkrétní koncepty, které mohou pomoci při integraci jakéhokoli nového žáka, a navíc nám dávají nástroj na to, jak si poradit s kulturní odlišností v procesu integrace. (Radostný, 2011, s. 34)

Berry (1997) v této souvislosti zmiňuje různé strategie. Jeho přístup v zásadě vybízí k tomu, aby na jedné straně byly rozvíjeny vztahy mezi novým žákem a ostatními žáky ve třídě (např. pomocí práce v týmech, malých skupinkách, nalezením místa vedle někoho komunikativního, využitím podpory patronů apod.). Kromě toho je však velmi důležité dbát i na to, aby žák neztrácel kontakt se svou původní kulturou, ale aby ji naopak v nových podmínkách mohl využívat jako zdroj. (Radostný, 2011, s. 34)

Na obrázku z Berryho článku “Immigration, Acculturation, and Adaptation“ vidíme, že vlastně jen ochota udržovat svou vlastní identitu a charakteristiky a zároveň kontakt s širší veřejností může vést k úspěšné integraci. To však samozřejmě klade nároky jak na stranu menšin a lidí z kulturních skupin, tak na stranu majority. Naopak asimilace znamená, že jedinec přestane pečovat o svou identitu a zaměří se jen na kontakt s majoritou. Pokud na tento fenomén nahlédneme z pozice jedince z menšiny nebo etnické skupiny, můžeme si říct, že je to jeho volba. Z hlediska majority je však klíčové, aby dotyčný k takovéto strategii nebyl nucen zvnějšku – ať již na kterékoliv z výše zmíněných úrovní. (Radostný, 2011, s. 34)

Obrázek 1 Obrázek z Berryho článku "Immigration, Acculturation, and Adaptation"

3.7 Kulturní šok

Kulturní šok je pocit dezorientace, úzkosti a nejistoty, který se může objevit, když se člověk setká s novou kulturou nebo prostředím, které se velmi liší od jeho vlastního.

Kulturní šok může být způsoben kulturními rozdíly v komunikaci, hodnotách, zvycích, společenském chování a stravovacích návycích.

Příznaky kulturního šoku mohou zahrnovat pocity izolace, frustrace, nepochopení, úzkosti nebo deprese.

Postupné přizpůsobování se novému prostředí a kultuře může lidem pomoci překonat kulturní šok a získat pocit pohodlí a přijetí v novém prostředí.

Při zvládání kulturního šoku je důležité zachovat si otevřenou mysl, respektovat odlišnosti, aktivně se snažit porozumět nové kultuře, hledat podobnosti, učit se novým dovednostem a být trpělivý k sobě i ostatním.

Zahraniční žáci mohou při změně prostředí zažít kulturní šok. Podle Radostného (2011) je kulturní šok druh lidské reakce na ztrátu jistoty. Změna kulturního prostředí je pro mnoho lidí stresující, zejména pokud se jedná o děti. Jednotlivci reagují na změny v kulturním prostředí různě a tyto reakce jsou často negativní. Obvyklou reakcí takových žáků je uzavření se do sebe, odmítání komunikace s okolím a agresivita.

Může se však projevit i v podobě nemoci. V takových případech je důležité udělat následující kroky. Namísto nátlaku je důležité vytvořit prostředí, ve kterém se dotyčný cítí bezpečně. U dítěte, jehož mateřský jazyk je jiný, je velmi důležité se správně přizpůsobit novému prostředí. Správná adaptace na nové prostředí je velmi důležitá. Obvykle se po určité době dokáže přizpůsobit novému prostředí a mohou fungovat velmi normálně.

3.8 Organizace a programy zabývající se integrací dětí-cizinců

V České republice existují různé organizace a programy zabývající se integrací dětí cizinců. Informace o těchto organizacích a programech jsou uvedeny níže:

1. Platforma pro sociální integraci

Platforma sociální integrace je nezisková organizace zaměřená na podporu sociální integrace dětí a mladých lidí se zahraničním původem v České republice. Organizace poskytuje řadu služeb pro děti a jejich rodiny, včetně poradenství, vzdělávání, kulturních a volnočasových aktivit. Jejím cílem je podporovat inkluzi, posilovat mezikulturní komunikaci a porozumění a pomáhat dětem, aby se mohly plně rozvíjet v novém prostředí.

2. Jazykové kurzy a programy

V České republice jsou k dispozici různé jazykové kurzy a programy, které pomáhají dětem cizincům zlepšit jejich jazykové znalosti a přizpůsobit se novému prostředí. Tyto kurzy a programy se obvykle zaměřují na výuku češtiny jako druhého jazyka, a to jak mluveného, tak psaného. Existují také organizace, které pomáhají dětem začlenit se do školního systému a překonat jazykové a kulturní bariéry.

3. Komunitní projekty a spolupráce:

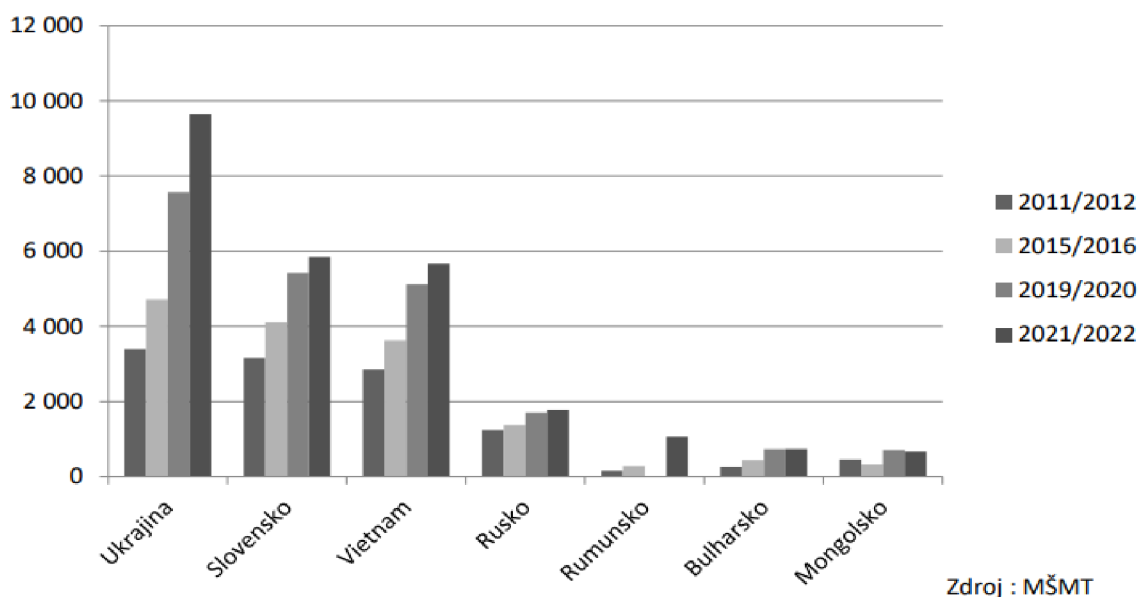
Řada organizací spolupracuje s komunitami, školami a organizacemi na podpoře integrace dětí cizinců. Tyto projekty často zahrnují kulturní výměny, workshopy, sportovní a volnočasové aktivity, které pomáhají dětem a mládeži navazovat nová přátelství, rozvíjet dovednosti a lépe se integrovat do společnosti.

Je důležité poznamenat, že v České republice existuje mnoho dalších organizací a programů, které se zabývají integrací dětí cizinců. Tyto organizace a programy se snaží poskytovat dětem cizincům podporu a prostředky, které jim pomohou přizpůsobit se novému prostředí, rozvíjet jejich dovednosti a zapojit se do společnosti.

3.9 Vybrané menšiny vzdělávající se v ČR a jejich vzdělávací systém

Převážnou většinu dětí cizinců navštěvujících základní školu tvoří státní příslušníci třetích zemí. Mezi státními příslušníky třetích zemí tvoří největší skupinu Ukrajinci (31,6 procent z celkového počtu cizinců navštěvujících základní školu), následují Vietnamci (18,5 procent) a Rusové (5,8 procent). Mezi občany EU27 jsou nejpočetněji zastoupeni Slováci (19,2 procenta). Následující graf ukazuje počet dětí cizinců navštěvujících základní školu podle státní příslušnosti od školního roku 2011/2012. Zatímco Rumunů a Mongolů ve školních letech 2015/2016, 2019/2020 a 2020/2021 výrazně ubylo, počet žáků ostatních národností se neustále zvyšuje.

Graf 2 Cizinci-žáci základních škol podle vybraných státních občanství – vývoj od školního roku 2011/2012

V současné době se na území ČR nacházejí dva typy ukrajinských imigrantů. První typ tvoří tradiční skupina Ukrajinců, kteří jsou vybaveni českým občanstvím a žijí v Čechách již řadu let. Druhý typ tvoří jakási nová skupina Ukrajinců, kteří do ČR přišli po roce 1989. Jsou to lidé, kteří v Čechách pracují či podnikají a většinou nemají české občanství. Využívají povolení ke krátkodobému nebo dlouhodobému pobytu v ČR a jejich zájmem je zlepšit finanční situaci svou, případně svých rodin doma na Ukrajině (Šišková, 2001, s. 85).

3.10 Základní informace pro srovnání českého a ukrajinského vzdělávacího systému

Ukrajina v současné době prochází rozsáhlou školskou reformou nazvanou "Nová ukrajinská škola", která zahrnuje přechod z jedenáctiletého na dvanáctiletý systém povinného vzdělávání. V rámci této reformy, která byla zahájena v roce 2018, podléhají žáci zapsaní před rokem 2018 jedenáctiletému systému povinné školní docházky, zatímco žáci zapsaní po roce 2018 již podléhají dvanáctiletému systému povinné školní docházky. To znamená, že vzdělávání je poskytováno ve dvou různých vzdělávacích systémech podle dvou systémů vzdělávání, kdy jeden je dobíhajícím a druhý je nastupujícím. Následující informace upozorňují na překrývání těchto dvou systémů a odpovídají vzdělávání, které probíhá na Ukrajině v tomto školním roce.

Výuka ve školách probíhá v ukrajinštině. Výuka cizích jazyků začíná v průměru ve 3. třídě. Hlavním jazykem je angličtina. Současně se zahájením výuky cizího jazyka se žáci učí také latinku.

Školní rok je rozdělen na pololetí od 1. září do 31. května, v červnu se konají závěrečné zkoušky a tzv. postupové zkoušky.

Důležitým aspektem nové vzdělávací legislativy v zemi je důraz na inkluzivní vzdělávání. Jedná se o aspekt vzdělávání, který na Ukrajině dosud neexistoval. Tato legislativa umožňuje speciálním pedagogům pracovat s dětmi s tělesným a mentálním postižením a zavádí integraci do speciálních vzdělávacích programů všeobecných škol.

3.11 Základní informace pro srovnání českého a slovenského vzdělávacího systému

Vzdělávání v České republice a na Slovensku je založeno na stejných základech, Vzdělávací systém byl v obou zemích stejný. Jediným rozdílem je vyučovací jazyk.

Od vzniku samostatných států v roce 1993 však obě země přizpůsobily své školství vlastním potřebám. Odborníci na vzdělávací politiku v České republice i na Slovensku začali pracovat na nové školské legislativě v reakci na poněkud odlišný ekonomický a společenský vývoj ve svých zemích. Další vývoj vzdělávacích systémů pochopitelně ovlivňuje i vstup obou států do Evropské unie, která, zejména v oblasti terciárního vzdělávání a stanovením kvalifikačních požadavků na výkon některých profesí, ovlivňuje vývoj vzdělávání ve všech evropských zemích. Obě země mají kromě hlavního vzdělávacího proudu i programy určené pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a svůj prostor má i vzdělávání nadaných žáků (např. konzervatoře a víceletá gymnázia).

3.12 Základní informace pro srovnání českého a vietnamského vzdělávacího systému

V roce 1993 Vietnam reformoval svůj školský systém a přešel na současný systém 5-4-3. To znamená, že existuje pětiletá základní škola, po níž následuje čtyřletá střední škola (1. stupeň). Vyšší střední škola (sekundární úroveň 2) trvá tři roky. Žáci studují ve třech oborech: přírodovědných, přírodovědně-technických a společenskovedních. Střední úroveň 2 zahrnuje novou střední odbornou školu, která je zakončena maturitou.

Součástí vzdělávacího systému jsou také střediska odborného vzdělávání poskytující krátkodobé odborné vzdělávání. Vysokoškolské vzdělávání zahrnuje také magisterské a doktorské programy.

3.13 Přijímání žáků-cizinců do škol

Přijímání žáků cizinců do českých škol je regulováno zákonem o vzdělávání. Základním principem je, že každé dítě, bez ohledu na jeho státní příslušnost či jazykové dovednosti, má právo na vzdělání.

Žáci-cizinci obecně (ze zemí mimo EU)

Podle § 20, odst. 2, se děti cizinců ze států mimo EU stávají žáky školy, „pokud řediteli školy prokáží nejpozději při zahájení vzdělávání oprávněnost svého pobytu na území České republiky“.

Žáci-cizinci z členských zemí EU

Žáci-cizinci z členských zemí EU mají podle § 20, odst. 3 školského zákona přístup ke vzdělávání a školským službám za stejných podmínek jako občané České republiky, podle téhož ustanovení se pak dokladem o legálnosti pobytu logicky neprokazují.

Pro přijetí žáka cizince do české školy je třeba splnit několik kroků. Nejprve je nutné se obrátit na příslušnou školu, kterou si žák vybral, a získat potřebné informace o přijímacím řízení. Každá škola může mít svá specifika, ale obecně se požaduje předložení několika dokumentů, jako jsou například rodný list, občanský průkaz, potvrzení o trvalém bydlišti nebo potvrzení o očkování.

Pokud žák neovládá český jazyk, je možné, že bude vyžadováno absolvování jazykového testu, kterým se zjišťuje jeho jazyková úroveň a schopnost komunikace. V některých případech může škola nabízet i speciální jazykovou výuku češtiny jako druhého jazyka.

Proces přijímání cizinců do českých škol je řízen zákonem a má za cíl zajistit, aby žáci měli možnost získat kvalitní vzdělání bez ohledu na jejich původ. Školy mají povinnost poskytovat podporu pro žáky cizince, aby se mohli rychleji adaptovat na nové prostředí a získat potřebné jazykové a sociální dovednosti.

3.14 Zařazování žáků-cizinců do tříd

Zařazení žáka do třídy: Ve školách, kde je více než jedna třída v daném ročníku, vyvstává otázka: Zařadit nově přichozího žáka-cizince do třídy, v níž jsou pouze čeští žáci, nebo do třídy, ve které je jeho krajan nebo jiný cizinec? Na tuto otázku není jednoznačná odpověď, neboť obě řešení mají své výhody i nevýhody. Např. ve třídě s pouze českými žáky je výhodou pro „nováčka“ to, že se v čistě českém prostředí musí více snažit porozumět a jeho adaptace probíhá rychleji. Naopak nevýhodou je to, že žák-cizinec a učitel si mnohdy, zejména zpočátku, nerozumějí a postup žáka je zpomalený do doby, než se naučí česky. (Průcha, 2011, s. 83)

V českých školách se při zařazování žáků-cizinců do tříd obvykle dbá na jejich plnohodnotný vzdělávací proces a sociální integraci. Při umísťování se berou v úvahu různé faktory:

1. Věk: Děti jsou rozděleny do kategorií podle věku. V případě dětí předškolního věku se jedná o mateřské školy, kde jsou zařazovány do skupin podle věku a vzdělávacích potřeb. Ve věku povinné školní docházky jsou žáci rozděleni do skupin podle ročníků.
2. Jazyková úroveň: Pokud žák neovládá český jazyk, je zařazen do speciálních tříd nebo skupin, kde se čeština vyučuje jako druhý jazyk. Tyto třídy poskytují žákům podporu při učení jazyka a adaptaci na nové prostředí.
3. Předchozí vzdělání: To zaručuje odpovídající vzdělání a umožňuje studentovi pokračovat ve vzdělávacím procesu.
4. Individuální potřeby a schopnosti: Studentům s různými speciálními potřebami – zdravotními, sociálními, vzdělávacími atd. - je poskytována individuální podpora a mohou být zařazeni do speciálních tříd nebo skupin, které odpovídají jejich potřebám.

Při klasifikaci studentů cizinců je důležitá spolupráce mezi školou, studenty, jejich rodinami a případně dalšími odborníky. Cílem je zajistit, aby se student co nejrychleji a nejlépe začlenil do nového prostředí a plně využil svůj vzdělávací potenciál.

3.15 Funkce školy v procesu integrace dětí cizinců

České školy hrají důležitou roli v procesu integrace dětí cizinců. Některé z těchto rolí zahrnují:

1. Vzdělávání v českém jazyce: Hlavní rolí českých škol je výuka dětí cizinců v českém jazyce. Školy se snaží zajistit, aby žáci získali jazykové znalosti potřebné k osvojení českého jazyka a byli schopni úspěšně komunikovat s ostatními žáky.

2. České školy také pomáhají dětem cizincům adaptovat se na nové prostředí. To zahrnuje poskytování informací o školním systému, kultuře a tradicích, které žákům pomohou úspěšně se začlenit do školního života.

3. Zajištění inkluzivního prostředí. To znamená zaměřit se na prevenci diskriminace a šikany a podporovat toleranci a respekt mezi žáky z různých kulturních a jazykových prostředí.

4. Individuální podpora: České školy také poskytují individuální podporu studentům cizincům, zejména těm se speciálními potřebami a další podporu při studiu českého jazyka. Ta zahrnuje speciální vzdělávací intervence, jazykovou podporu a spolupráci se speciálními pedagogy.

5. Spolupráce s rodiči. To zahrnuje pravidelný kontakt s rodiči, poskytování informací o životě školy a podporu účasti rodičů na školních aktivitách.

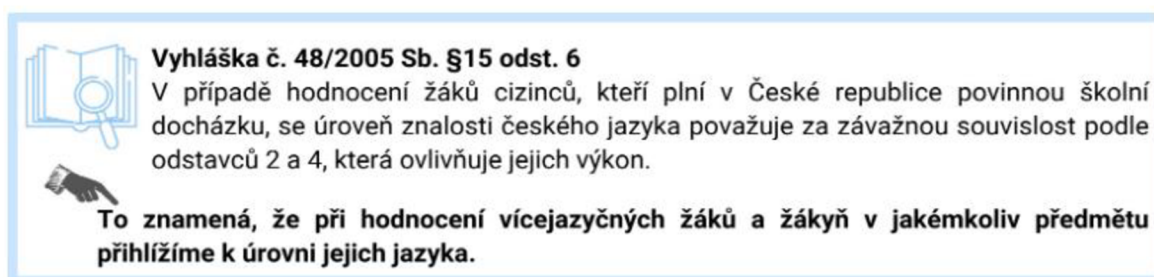
Tyto funkce jsou zaměřeny na podporu integrace dětí cizinců do školního prostředí a jejich úspěšnost. České školy se snaží vytvářet prostředí, ve kterém se děti cizinci cítí vítány, respektovány a motivovány k dosažení svého plného potenciálu.

3.16 Hodnocení žáků-cizinců

Dle § 15 odst. 6 vyhlášky č. 48/2005 Sb. se při hodnocení žáků cizinců, kteří plní v České republice povinnou školní docházku, úroveň znalosti českého jazyka považuje za závažnou souvislost podle odstavců 2 a 4, která ovlivňuje jejich výkon. Při hodnocení těchto žáků je tedy třeba přihlížet k úrovni znalosti českého jazyka. Doporučuje se také hodnotit pokrok jednotlivých žáků a používat individualizovaná kritéria pro jejich hodnocení, nesrovnávat jejich výstupy s ostatními žáky v dané třídě.

Každá hodnotící procedura musí být praktická, tedy uskutečnitelná. Praktičnost je důležitá především při výkonovém testování. Zkoušející disponují omezeným časem, hodnotí pouze vzorek výkonnosti zkoušeného a omezen je také počet a typ kategorií, které jim mohou sloužit jako kritéria. (Dziková, 2002, s. 180)

Obrázek 2 Vyhláška č. 48/2005

Zdroj: <https://inkluzivniskola.cz>

Hodnocení žáků cizinců v českých školách závisí na různých faktorech. Většinou se hodnocení provádí na základě standardního systému hodnocení, který se používá pro všechny žáky.

Běžně se hodnotí znalosti a dovednosti žáků v jednotlivých předmětech, například matematice, češtině, angličtině atd. Hodnocení může zahrnovat písemné testy, ústní zkoušky, prezentace, projekty nebo jiné formy hodnocení.

Hodnotitelé se obvykle zaměřují na to, jak dobře žáci porozumějí učivu, jak ho aplikují a jaký pokrok dělají v daném předmětu.

Je důležité poznamenat, že hodnocení by mělo být spravedlivé a objektivní, bez ohledu na to, zda je žák cizinec nebo Čech. Školy se snaží poskytnout podporu a případně i dodatečnou jazykovou pomoc žákům cizincům, aby měli rovné příležitosti ke vzdělání a k hodnocení.

3.17 Základní principy hodnocení

1. Individuální hodnocení za osobní pokrok s ohledem na neznalost jazyka

Doporučuje se opírat se o individuální vztahovou normu, kdy výkon žáka porovnáváme s jeho předchozím výkonem a hledáme zlepšení v rámci stanovených vzdělávacích cílů.

2. Nesrovnávání žáka s ostatními žáky

Je zapotřebí spolužákům i rodičům vysvětlit, že výchozí pozice žáka je odlišná, proto je hodnocen jinak. Nově příchozího žáka nesrovnáváme ani s jinými vícejazyčnými žáky.

3. Přihlíží se k individuální situaci žáka

Zohledňuje se úroveň znalosti češtiny, předchozí vzdělávání, rodinné prostředí, motivace ke vzdělávání v ČR, další vzdělávací aktivity žáka, kulturní odlišnost (jiný vzdělávací systém a očekávání rodičů).

4. Hodnocení by pro žáka mělo být motivující

Hodnocení slouží jako zpětná vazba, díky níž žák sleduje vlastní pokrok a nalézá vhodné cesty a nástroje pro svůj další rozvoj, proto je vhodné vyvarovat se hodnocení způsobem V. (viděl/viděla).

5. Zohledňuje se nedostatečná znalost vyučovacího jazyka

Na začátku je vhodné standardní testy a ústní zkoušení nahradit úkoly, které nejsou tolik vázány na znalost českého jazyka, např. myšlenkové mapy, vysvětlení pojmu, fotokoláž, doplnění schématu, doplnění slov v textu s nabídkou odpovědi odpovídající jazykové úrovni, rozhovor, vědomostní úkol, kde bude zapojen mateřský jazyk žáka, který je potřebný pro rozvoj vícejazyčnosti.

3.18 Jakým způsobem hodnotit

1. Slovně – lépe vystihuje individuální úspěchy a pokroky žáka. Pokud škola nemá ve školním řádu (ŠŘ) ukotveno slovní hodnocení a chtěla by to změnit, je třeba jej upravit a předložit školské radě ke schválení a následně informovat o schválené úpravě zaměstnance, žáky školy i zákonné zástupce. Slovní hodnocení školy poskytují v elektronické formě, aby si ho rodiče mohli přeložit.
2. Známkou – pro rodiče bývá jasnější, avšak je důležité vzít na vědomí, že klasifikační systém se může v některých zemích lišit.
3. Kombinací slovního hodnocení a známky
4. Procentuálně

3.19 Hodnocení různých aspektů integrace žáků-cizinců do českých škol

3.19.1 Systémové prvky integrace

U většiny škol žáci s odlišným mateřským jazykem byli integrováni ve třídách s ostatními českými dětmi. Poskytování individuálního přístupu bylo ve většině případů na vyučujícím, případně byl žákovi přidělen asistent. Řada škol dítěti poskytovala intenzivní hodiny českého jazyka i mimo vyučování, v rámci odpoledních kroužků nebo během doučování. V menším počtu zkoumaných škol byli cizinci umísťováni na přechodnou dobu do speciálních tříd, někdy společně se žáky se specifickými vzdělávacími potřebami, nebo byli pravidelně uvolňováni z výuky za účelem studia jazyka v malých skupinkách. (Kostelecká, 2013, s.76)

3.19.2 Legislativa ovlivňující integraci

Velké části oslovených pedagogů se nelíbilo, že podle legislativy neexistoval stejný přístup k žákům-cizincům pocházejícím ze států Evropské unie a cizincům ze států mimo Evropskou unii. Žáci z EU mají podle školského zákona (č. 561/2004 Sb., ve znění pozdějších novel) právo na to, aby jim krajský úřad ve spolupráci se zřizovatelem školy zajistil přípravu k jejich začlenění do základního vzdělávání, která zahrnuje jak bezplatnou výuku češtiny, tak – podle možností ve spolupráci se zeměmi původu žáka – podporu výuky mateřského jazyka a kultury země jeho původu, která bude koordinována s běžnou výukou v základní škole. Podle prováděcích předpisů je žák do této výuky zařazován do třiceti dnů od podání žádosti rodiči. Nejvyšší počet žáků ve třídě je deset, dolní hranice není zákonem dána. Teoreticky může být třída zřízena pro jedno dítě. Počítá se nejméně se 70 hodinami výuky po dobu nejvýše 6 měsíců. Přestože děti z Evropské unie mají právo, aby je škola informovala o možnosti absolvovat kurz intenzivní jazykové přípravy, setkali jsme se s tím, že některé školy o této možnosti nevěděly. Nevěděly ani, na které škole v Praze tato jazyková příprava probíhá. (Kostelecká, 2013, s.77)

I když je v českých školách mnohonásobně větší počet žáků, kteří pocházejí ze zemí mimo EU, obdobné programy pro tyto děti až do počátku školního roku 2012/2013 neexistovaly. U dětí pocházejících ze „třetích zemí“ vše záleželo na iniciativě a aktivitě jednotlivých škol,

a také na ochotě žáků-cizinců a jejich rodičů se školami spolupracovat a případně se podílet na úhradě nákladů spojených s aktivitami školy. Pedagogové uváděli příklady ze zahraničí, kde stát zajišťuje povinnou intenzivní jazykovou přípravu všech žáků-cizinců a přimlouvali se za obdobné řešení i v českých podmínkách. Vyhláška č. 256/2012 Sb., kterou byla novelizována vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, vyšla v tomto ohledu názoru pedagogické veřejnosti vstříc. Podle nové legislativní úpravy se s účinností od 1. 9. 2012 v některých ustanoveních přestává rozlišovat mezi žáky pocházejícími ze zemí Evropské unie a ostatními žáky. Nově je bezplatná příprava k začlenění do vzdělávání, která zahrnuje výuku českého jazyka přizpůsobenou potřebám žáků, poskytována všem „cizincům“, tedy i žákům ze zemí mimo EU. (Kostecká, 2013, s.77-78)

3.19.3 Finanční otázky spojené s integrací

Přestože jsou v České republice žáci-cizinci většinou integrováni v běžných školách, náklady na jejich integraci nejsou nijak finančně zohledněny v rozpočtech daných škol. Tento přístup je školami negativně přijímán, protože integrace žáků-cizinců je pro školy velkou finanční zátěží. Tito žáci potřebují vysoce individuální přístup, intenzivní výuku českého jazyka, mnohdy také doučování v dalších předmětech, protože ne vždy přicházejí s penzem vědomostí, které je požadováno po českých dětech v daném ročníku. Žáci-cizinci mohou především v první fázi prožívat kulturní šok a potřebovat služby školního psychologa či speciálního pedagoga. Školy musí zvládnout komunikaci s rodiči, kteří ve většině případů neumí česky. Není tedy divu, že si většina škol stěžuje na nedostatek financí a uvádí, že by jim pomohlo zvýšení normativu na děti s odlišným mateřským jazykem, aby mohly rozvíjet vlastní systém práce s cizinci (Kostecká, 2013, s. 78)

Protože školy nedostávaly na integraci těchto žáků zvýšený normativ, bylo jediným způsobem, jak získat peníze na zvýšené náklady, žádat o granty. Školy však téměř shodně udávají, že s žádostmi o grant na integraci cizinců nemají úplně dobré zkušenosti. Hlavním problémem je skutečnost, že grantové prostředky jsou zpravidla vázány na běžný rok a nikoli na školní rok, což školy může přivádět do pastí, kdy jsou nuceny riskovat a nabízet aktivity v době, kdy ještě nemají garantováno, že budou financovány. Nejistota

spojená s tímto způsobem financování, spolu s náročností přípravy grantových projektů („podat žádost není jednoduché, ve škole jsou všichni laici, takže je třeba někoho tím pověřit, vyslat na semináře“) a administrativní náročností vedení grantů, školy odrazuje. Ve školách mají také obavy z míchání finančních toků z grantů a peněz přidělených od zřizovatele. (Kostecká, 2013, s. 79)

3.19.4 Profesionální příprava pedagogů na integraci

Řada respondentů přiznává, že učitelé nejsou na integraci žáků-cizinců do běžných českých škol dobře připraveni. Domnívají se proto, že by mělo dojít ke zlepšení profesionální přípravy učitelů v tomto ohledu. Profesionální příprava učitelů by měla být více orientována na práci v multikulturním prostředí, jakým se školy v budoucnosti mohou stát. Mladí učitelé by měli do škol nastupovat již se znalostmi metod práce s cizinci, ale i se znalostmi jazyků a odlišných kulturních prostředí imigrantů, jejich zvyků, tradic a náboženství. Objevily se i názory, že by studenti učitelství měli mít od prvního ročníku vysoké školy určeného pedagoga na vybrané základní škole, který by byl po celou dobu se studentem v kontaktu. Studenti by mohli na školách vypomáhat právě třeba při aktivitách spojených s integrací dětí. Po absolvování bakalářského stupně studia by měli studenti nastoupit na roční praxi, kde by byli suplujícími učiteli, asistenty, vyzkoušeli by si běžnou praxi na škole, například administrativu a komunikaci s rodiči. (Kostecká, 2013, s.80)

4 **Vlastní práce**

4.1 Cíl průzkumu

Cílem průzkumu bylo zjistit, jak probíhá začleňování žáků-cizinců ve vybrané základní škole, jaké používají výukové metody češtiny pro cizince, s jakými problémy se setkávají žáci-cizinci, jak učitelé pomáhají při procesu integrace dětí-cizinců. Jak funguje přijímání žáků-cizinců do škol, jejich zařazování do tříd a známkové ohodnocení, faktory ovlivňující výsledky žáků – cizinců.

4.2 Rozhovor

Interview, tedy metodicky vedený rozhovor, se v sociologii a dalších vědách používá jako jedna ze základních výzkumných metod, jejímž prostřednictvím získáváme informace o vnitřním světě jedince (o jeho názorech, postojích, přáních, obavách). Dají se tak získat informace, které nejsou přístupné z pouhého pozorování. Rozhovor je výzkumná a diagnostická technika, která spočívá v dotazování. Jeho účelem není pouze získání diagnostických informací, ale je také prostředkem navázání kontaktu s dotazovaným.

Pro tuto práci byl zvolen strukturovaný rozhovor, to znamená, že otázky jsou pevně dány. Jedná se o ústní dotazník, který není náročný z časového hlediska.

Všechny rozhovory jak s dětmi, tak i s učitelkou byly s jejich svolením zapisované na diktafon. Žáci s odlišným mateřským jazykem některá slova říkali v ruštině nebo v ukrajinštině, následně ta slova byla přeložena do češtiny a zapsána do bakalářské práce.

4.3 Informace o účastnících šetření

Pro bakalářskou práci byla zvolena Základní školu Antonína Čermáka. Tato škola byla zvolena, protože má velice kladný přístup k výuce cizojazyčných dětí. Taky v minulosti mnou bylo doučováno několik žáků, kteří tuto školu navštěvovali či stále navštěvují.

Byla zvolena čtvrtá a sedmá třída, protože máji nejvíce cizojazyčných dětí a tím pádem přišly jako nejvhodnější pro tento průzkum. Ve čtvrté třídě jsou dvě dívky z Ukrajiny a jeden chlapec z Ruska. V sedmé třídě studují tři žákyně z Ukrajiny. Jejich rodičům byla zaslána žádost o spolupráci s jejich dítětem. Svolení ke spolupráci bylo uděleno ode všech tří rodin ze čtvrté třídy a ode dvou rodin ze sedmé třídy.

Také bylo osloveno pár česky mluvících rodin, o spolupráci ale měly zájem jen tři rodiny ze čtvrté třídy a dvě rodiny ze sedmé.

Tím pádem, praktická část se bude skládat z pěti rozhovorů s dětmi s odlišným mateřským jazykem, z pěti rozhovorů se spolužáky a z jednoho rozhovoru s třídní učitelkou čtvrté třídy.

Tabulka 9 Žáci-cizinci

Jméno	Pohlaví	Věk	Třída	Jazyk, ve kterém hovoří s rodinou	Národnost
Maxim	chlapec	10 let	4.třída	ruský / český	Rus
Anna	dívka	10 let	4.třída	ukrajinský	Ukrajinka
Eva	dívka	11 let	4.třída	ukrajinský / ruský	Ukrajinka
Maria	dívka	13 let	7.třída	ruský	Ukrajinka
Veronika	dívka	14 let	7.třída	ukrajinský / ruský	Ukrajinka

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 10 Čeští žáci

Jméno	Pohlaví	Věk	Třída	Národnost
Jan	chlapec	10 let	4.třída	Čech
Eliška	dívka	10 let	4.třída	Češka
Jakub	chlapec	10 let	4.třída	Čech
Karel	chlapec	13 let	7.třída	Čech
Lenka	dívka	13 let	7.třída	Češka

Zdroj: Vlastní zpracování

V tabulkách 5 a 6 všechna jména jsou smyšlená.

4.4 Čeština pro cizince

Předmět český jazyk pro cizince je diametrálně odlišný od předmětu český jazyk, jak se ho učí české děti – rodilí mluvčí. Pro žáka cizince je čeština cizí jazyk stejně, jako je pro české dítě například angličtina. To, co je pro rodilého mluvčího samozřejmost, je pro cizince velká nepochopitelná neznámá. Cizinec se musí naučit postupně vše – nejen slovní zásobu a ustálené fráze, ale zejména pochopit strukturu a vnitřní logiku jazyka od stavby slova a jednoduché věty přes rozlišování slovních druhů až po skloňování a časování, aby mohl nejenom opakovat to, co slyšel, ale aby byl schopen sám aktivně a jazykově správně vyjádřit své myšlenky. (Kůrková, 2020, s.5)

Hlavním cílem předmětu je, aby žáci-cizinci co nejrychleji zvládli český jazyk na takovou úroveň, která jim umožní integraci do běžné třídy. Výuka probíhá v malých skupinách žáků-cizinců, čím menší skupina, tím lépe, maximálně do 10 osob. Vyučuje se přímou metodou, výuka probíhá v českém jazyce. (Kůrková, 2020, s.7)

Na základní škole Antonína Čermáka výuka předmětu čeština pro cizince probíhá dvakrát týdně. Ve třídě je pět až deset žáků, výuka probíhá v českém jazyce. Při výuce hlavně studují gramatiku a procvičují nová slova. Používají pracovní sešit, kde jsou různé cvičení na procvičení gramatiky. Taky hrají hry, například pexeso a člověče nezlob se. Jako domácí úkol děti hlavně dostávají nějaká cvičení v pracovním sešitu, která jim pomůžou prostudovat gramatiku. Je vidět, že škola má zájem o výuku češtiny pro cizince a snaží se vytvářet vhodné podmínky pro integraci žáků-cizinců, avšak existují i některé problémy, jako je nedostatek pedagogů s kvalifikací pro výuku češtiny pro cizince a podpůrných materiálů, jako jsou speciální knihy pro výuku žáků-cizinců základních škol. Dle rozhovoru s žáky bylo zjištěno, že by žáci chtěli víc hrát nějaké hry, které avšak hrají pouze zřídka. Také by chtěli po každém cvičení, které udělají správně, dostávat nějakou menší odměnu jako třeba bonbon. Také jim chybí více interaktivní výuka, pouhá gramatika a neustálé psaní děti odrazuje od učení. Proto mnou bylo rozhodnuto vytvořit návrh výukových metod češtiny pro cizince.

4.5 Výukové metody češtiny pro cizince

Na základě rozhovoru a přečtených knih, mnou byl vytvořen návrh metodiky výuky češtiny pro žáky-cizince základních škol.

Cíle výuky:

Základní komunikace: Žáci by měli být schopni komunikovat v českém jazyce, měli by se umět představit, položit jednoduché otázky a vyjádřit základní potřeby a přání.

Porozumění: Žáci by měli být schopni porozumět základním textům, návodům a různorodým příběhům v češtině.

Základy gramatiky a slovní zásoby: Žáci by si měli osvojit základní znalosti české gramatiky a obecně si rozšířit svou slovní zásobu.

Kultura a tradice: Žáci by měli být seznámeni s českou kulturou, tradicemi, zvyky a každodenním životem.

Metody výuky:

Komunikativní metoda: Učení by mělo být zaměřeno na reálné situace. Žáci by měli cvičit dialogy a monology z běžného života. Tolerance, pokud se žák vyjádří gramaticky nesprávně, ale srozumitelně, měla by být oceněna snaha mluvit.

Příběhy a hry: Využití příběhů a her k motivaci, k fixaci pravidel a zábavnému způsobu učení. Příběhy by měly být přizpůsobeny úrovni žáků a měly by obsahovat opakování klíčových slov a frází. Příklad her: kufr, pexeso, kouzelný pytel...

Praktické cvičení gramatiky: Gramatika vychází z tématu, nikoli naopak – má vyplynout z kontextu toho, co chceme sdělit. Gramatická pravidla by měla být vysvětlována prostřednictvím praktických cvičení a interaktivních úkolů, jako jsou například plnění mezer, překlad a tvorba vět.

Audiovizuální materiály: Využití audiovizuálních materiálů, jako jsou videa, audio pohádky, kreslené pohádky, hudba a obrázky, k posílení porozumění a učení se nových slovíček a frází.

Individuální a skupinová práce: Kombinace individuálních a skupinových aktivit umožní žákům rozvíjet své dovednosti v češtině a zároveň pracovat na sociálních dovednostech a spolupráci.

Zážitkové učení: Organizace exkurzí, návštěvy kin a muzeí, kulturních událostí a zapojení do českých tradic a zvyků (oslava tradičních svátku) pro prohloubení porozumění a integraci.

Zahrnutí rodilých mluvčích: Spolupráce s rodilými mluvčími češtiny může být velmi prospěšná pro žáky, kteří se učí jazyk jako cizí.

Online výukové platformy: Existuje mnoho online kurzů a aplikací zaměřených na výuku češtiny pro cizince. Tyto platformy často nabízejí různé úrovně kurzů, cvičení a interaktivní lekce. Například: <https://www.umimecesky.cz/>, <https://www.onlinecviceni.cz/>, <https://cestina.diktaty.cz/>...

Témata pro komunikační situace

1. Seznamování, představování, pozdravy
2. Číslo, čas a barvy
3. Věci kolem nás
4. Vztahy mezi lidmi
5. Povaha a vzhled
6. Škola a co děláme ve škole
7. Každodenní život
8. Jídlo a pití
9. Město a okolí
10. Doktor, nemoci, zranění
11. Cestování
12. Koníčky a počasí

Gramatika

1. Časování sloves v přítomném čase
2. Minulý čas
3. Budoucí čas
4. 1. pád
5. 2. pád
6. 3. pád
7. 4. pád
8. 5. pád
9. 6. pád
10. 7. pád
11. Vyjmenovaná slova
12. Slovosled

4.6 Návrh hodiny pro žáky-cizince

Na základě, mnou vytvořené, výukové metody češtiny pro cizince, bylo mnou navrženo, jak by měla vypadat hodina češtiny pro žáky-cizince.

Téma: Jídlo a pití

Cíle hodiny:

Na konci hodiny žáci rozumějí obsahu slov, týkajících se jídla a pití. Žáci rozvíjejí komunikační a sebe vyjadřovací dovednosti. Procvičili takovou gramatiku jako sestavování vět v minulém čase.

Průběh hodiny:

1. Úvodní aktivita

Představení tématu: Jídlo a pití. Diskuse o oblíbených jídlech a nápojích.

2. Rozvíjení slovní zásoby

Prezentace nové slovní zásoby spojené s tématem jídla a pití pomocí obrázků a vizuálních pomůcek (viz. Obrázek 3). Opakování slov a frází s opakovacími hrami jako jsou spojte odpovídající (viz. Obrázek 4) a třídění do skupin (viz. Obrázek 5).

Obrázek 3 Jídlo a pití vizuální pomůcka

Zdroj: https://mykaleidoscope.ru/x/uploads/posts/2022-09/1663729978_2-mykaleidoscope-ru-p-poleznaya-yeda-dlya-detei-yeda-vkontakte-2.jpg

Obrázek 4 Hra spojte odpovídající

		<input type="text"/>	pivo	<input type="text"/>	řízek
		<input type="text"/>	palačinky	<input type="text"/>	káva
		<input type="text"/>	víno	<input type="text"/>	hranolky
		<input type="text"/>	knedlíky	<input type="text"/>	džus
		<input type="text"/>	rýže	<input type="text"/>	kuře

Zdroj: <https://wordwall.net/cs/resource/9993120/j%C3%ADdlo-a-pit%C3%AD-pexeso>

Obrázek 5 Hra třídění do skupin

losos	smetana	bábovka	jogurt	pohanka	rýže	konzerva
vepřové	párek	šunka	hovězí	olej	čočka	sýr
koření	džem	palačinka	máslo	rohlík	chléb	šlehačka

	Maso a ryba		Pečivo
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
	Mléčné výrobky		Trvanlivé potraviny
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Zdroj: <https://wordwall.net/cs/resource/12542141/j%C3%ADdlo-a-pit%C3%AD-t%C5%99%C3%ADd%C4%9Bn%C3%AD-skupin>

3. Diskuse o zdravém stravování

Krátká prezentace základních pravidel zdravého stravování.

Diskuse: Proč je důležité jíst zdravě? Jaký vliv má zdravá strava na naše tělo?

Úkol: Přiřadit názvy jídel a říct co můžeme považovat za zdravé jídlo a co ne (viz. Obrázek 6).

Obrázek 6 Přiřazování názvu

Zdroj: https://cloud.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/jidlo_stravovani.pdf

4. Gramatika – Tvorba vět v minulém čase

Krátká prezentace a vysvětlení gramatiky na téma tvorba vět v minulém čase. (viz. Obrázek 7).

Žáci dostanou otázky, na které mají správně odpovědět (viz. Obrázek 8).

Vytvoří věty, ve kterých použijí slova týkající se jídla a pití, a cvičí správný slovosled.

Obrázek 7 Tvorba vět v minulém čase

Minulý čas

jitkapourova.cz

1. INFINITIV: ~~T~~ → L
dělat → on děl**a**l, ona děl**a**la, ono děl**a**lo, oni děl**a**li

2. já, ty, my, vy + BÝT

já	dělal(a) jsem	učil(a) jsem se
ty	dělal(a) jsi	učil(a) ses (!!!)
ona, ona	dělal(a)	učil(a) se
my	dělali jsume	učili jsume se
vy	dělali jste	učili jste se
oni	dělali	učili se

3. být + se/si = 2. pozice

1.	2.	3.
Vařila	jsem	večeři.
Učila	jsem se	češtinu včera večer.
Včera večer	jsem se	učila češtinu.
Petra a Ivan	se	dívali na film.

Zdroj: <https://jitkapourova.cz/2022/02/03/minuly-cas-a1/>

Obrázek 8 Otázky

- Co jíš k snídani?.....
- Co jíš k svačině?.....
- Co jíš k obědu?.....
- Co jíš k večeři?.....
- Co rád/a piješ?.....
- Co piješ ve škole?
- Co piješ doma?
- Co máš rád/a?
- Co nemáš rád/a?

Zdroj: https://cloud.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/jidlo_test_a1_0.pdf

5. Skupinová aktivita: Příprava snídani

Rozdělení žáku do dvojic. Každá dvojice dostane obrázek s různými možností snídani (viz. Obrázek 9). Žáci by se měli mezi sebou dohodnout, co by si rádi dali ke snídani. Následně každá dvojice prezentuje svou snídani ostatním žákům.

Obrázek 9 Snídane

Zdroj: https://cloud.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/jidlo_stravovani.pdf

6. Závěrečná diskuse

Shrnutí toho, co žáci dnes naučili o jídle a pití.

Závěrečná otázka: Jaké jídlo by si teď žáci dali?

7. Domácí úkol

Naučit se nová slova a udělat dvě cvičení (viz. Obrázek 10) a napsat pět vět v minulém čase o tom co žáci jedli během dne.

Obrázek 10 Domácí úkol

1. Doplně slova:

B_AMBORY, TĚ_TOVINY, DŽU_ , RÝ_ E, KU_ E, V_ VAR, _ ÍZEK, OVO_ E

2. Napiš slova ze cvičení 1 ke správnému obrázku:

			
a)	b) vývar	c)	d)
			
e)	f)	g)	h)

Zdroj: https://cloud.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/jidlo_test_a1_0.pdf

Za odměnu děti dostávají lízátka, jelikož bylo téma jídlo a pití.

Tahle hodina byla mnou provedena s žáky-cizinci, které jsou mnou doučováni. Po celou vyučovací hodinu byly děti aktivní a zapojovali se do všech aktivit, ze kterých si každý odnášel nová slova. Na konci vyučovací hodiny měli žáci prostor diskutovat mezi sebou o jídle, co jim chutná či nechutná, co jim doma vaří, zda i oni vaří nebo jaký je jejich oblíbený fastfood. Domácí úkoly napsali bezchybně, což znamená, že porozuměli látce a můžeme se posunout k dalším slovní zásobě.

5 Zhodnocení a doporučení

Dnes je migrace běžným fenoménem. Někteří lidé přicházejí do této země kvůli pocitu nebezpečí ve své vlastní zemi a potřebě ochrany. Jiní hledají zaměstnání nebo studium. To vede k tomu, že na základních školách potkáváme děti z různých zemí. Už od první třídy se děti učí poznávat, tolerovat a přátelit se s vrstevníky, kteří jsou od nich velmi odlišní, prostřednictvím různých forem praktického učení, sebepoznání a interaktivního vzdělávání. Začlenění cizinců do škol je klíčovým prvkem budování inkluzivní a multikulturní školní komunity. Navrhované pedagogické metody pro výuku češtiny cizinců jsou zaměřeny na dosažení tohoto cíle a mohou být účinným prostředkem ke zdokonalení jazykových schopností a porozumění české kultuře. Diskuse s učiteli, žáky se zahraničí a českými spolužáky poskytují důležité poznatky o aktuálním stavu začleňování cizinců ve školách.

Podpora začlenění ze strany školy

Podle rozhovorů s pedagogy aktivně podporujícími integraci žáků-cizinců skrze rozmanité aktivity a projekty školy. Učitelé se snaží podpořit jednotlivce s odlišným mateřským jazykem i traumaty, což je důležité pro úspěšné zapojení do nového prostředí. Probíhají kulturní události i projekty, aby žáci mohli poznat různé kultury.

Důležitou roli ve školní integraci hrají také vyučovací metody a pedagogické přístupy přizpůsobené potřebám cizinců. Klíčové je pravidelně monitorovat a hodnotit účinnost těchto metod a upravovat je podle potřeb žáků ze zahraničí. Výuka češtiny navíc na škole pro cizince pomáhá dětem rychleji se začlenit do nového prostředí. Podle učitelů jsou žáci schopni během jednoho roku plynule mluvit, psát s minimálním počtem chyb a zejména skvěle porozumět vyučovaným látkám. Flexibilita učitelů při řešení jazykových a kulturních rozdílů je klíčová pro efektivní zapojení všech studentů do vzdělávacího procesu. Podpora poskytovaná školou vytváří prostředí, kde se cizinci cítí akceptováni a podporováni.

Role českých spolužáků

Čeští spolužáci mají klíčovou funkci při začleňování dětí-cizinců do školního prostředí.

Z rozhovorů s českými spolužáky vyplývá, že většina z nich má přátelský přístup a je ochotna komunikovat s cizinci a porozumět jim. Tato otevřenost a vzájemné porozumění aktivně přispívají ke zlepšení výuky češtiny, neboť žáci-cizinci nejlépe rozumí a naslouchají právě prostřednictvím takové interakce. Učitelé zdůrazňují, že čím více žáků-cizinců hovoří se svými českými spolužáky, tím lépe se učí mluvit správně v českém jazyce.

Přátelský přístup aktivně překonává mezikulturní bariéry a vytváří atmosféru, kde se žáci cítí pohodlně a jsou plnohodnotnou součástí kolektivu. Vztahy a podpora ze strany českých spolužáků pozitivně ovlivňují sebevědomí cizinců a jejich začlenění do školního prostředí.

Jazykové bariéry a komunikace

Jazykové překážky ve formě jazykových bariér patří mezi hlavní faktory ovlivňující integraci cizinců ve školách. Mnoho žáků-cizinců má problémy s porozuměním češtině kvůli jazykovým bariérám, což ztěžuje jejich účast ve vyučování.

Důležitou roli v překonání těchto bariér hraje komunikace mezi žáky a pedagogy. Podpora ze strany učitelů např. formou hodin češtiny navíc, nebo individuálním konzultacím mohou posilovat jazykovou úroveň studentů a podporovat jejich porozumění učivu.

Kulturní výměna a porozumění

Rozmanité aktivity a projekty ve škole poskytují žákům možnost poznat různorodost kultur, kterých by si mohli doma nevšimnout. Tento kulturní smysl pro respekt i toleranci mezi studenty různých kulturních pozadí. Mezi těmito činnostmi mohou být například návštěvy muzeí a kulturních událostí. Rozhovory s žáky-cizinci naznačují, že tyto aktivity jsou pro ně důležitou součástí školního života a pomáhají jim lépe porozumět českému prostředí a kultuře.

Výukové metody

Mnou navrhané výukové metody češtiny pro cizince zdůrazňují význam komunikace a praktického uplatnění jazykových dovedností ve skupinovém prostředí. Efektivní kombinací

různých metod a aktivit, jako jsou komunikační cvičení, hry, audiovizuální materiály a zážitkové učení, je zajištěno, že žáci nejen získávají znalosti, ale sami aktivně analyzují a řeší úlohy. Pravidelná inovace a adaptace na potřeby jednotlivých žáků však znamená, že zahrneme nové hry, cvičení a moderní technologie, které obohatí hodinu. Důležitá je také praxe ve využívání češtiny mimo školní prostředí – mluvení s rodilými mluvčími, účast na kulturních událostech, online výukové platformy apod. Ovšem je důležité pravidelně monitorovat a dávat žákům-cizincům zpětnou vazbu. Ta jim pomáhá poznávat svoje silné stránky i oblasti, na kterých je třeba zapracovat, a motivuje je ke zlepšování.

6 Závěr

Bakalářská práce se zabývala výukou češtiny pro cizince a integrací žáků do základního vzdělávacího systému v České republice. Práce sledovala dva hlavní cíle:

1. Analyzovat stávající situaci v oblasti výuky češtiny pro cizince a integrace žáků-cizinců do základního vzdělávacího systému v České republice.
2. Na základě zjištěných informací, které vyplývaly z rozhovorů s žáky a učitelkou, navrhnout doporučení pro zlepšení výukové metody češtiny pro cizince pro zrychlení integrace žáků – cizinců.

Práce identifikuje výuku češtiny pro cizince jako klíčový nástroj pro úspěšnou adaptaci a integraci žáků-cizinců do nového prostředí. Chce-li žák uspět ve výuce, musí být schopen komunikovat a podílet se na procesu učení. Průzkum také poukazuje na potřebu změn, protože současné metody výuky českého jazyka zahraničním studentům ne vždy uspokojují jejich požadavky. Hlavně tím, že na škole nejsou pedagogové, kteří se specializují na tuto formu výuky s žáky-cizinci. Nejsou speciální učebnice a slovníky, které by pomáhaly při výuce žáků-cizinců základních škol. Z toho vyplývá, že škola by potřebovala finanční dotace od státu na tyto potřeby.

Výuka češtiny pro cizince je důležitou součástí integrace žáků-cizinců do českého vzdělávacího systému. Kvalitní výuka češtiny může žákům-cizincům pomoci lépe se adaptovat na nové prostředí a dosáhnout úspěchu ve vzdělávání.

Začleňování cizinců do českých základních škol je komplexní proces, který však vyžaduje spolupráci všech zúčastněných stran – školy, pedagogů, českých spolužáků a rodičů. Aktivní přístup a pochopení kulturních odlišností jsou klíčové pro to, aby se cizinci cítili ve školním prostředí vítáni a plnohodnotně se zapojili do výuky i mimoškolních aktivit.

Přínosy práce:

Tato práce přispívá k hlubšímu pochopení problematiky začleňování cizinců do českých základních škol a nabízí praktická doporučení pro pedagogy a další osoby zodpovědné za

integraci cizinců. Práce může sloužit jako podklad pro další výzkum v této oblasti a může být užitečným nástrojem pro zkvalitňování integračních programů a strategií.

7 Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje a články:

1. czechonline. "Jídlo a pití"- třídění skupin. Wordwall – Tvořte své lekce lépe a rychleji. [cit. 2023-03-11] Dostupné z: <https://wordwall.net/cs/resource/12542141/jídlo-a-pití-třídění-skupin>
2. Český statistický úřad | ČSÚ. [cit. 2023-11-11] Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/165384720/2900262203.pdf/d3bdf896-7ef1-4042-b693-33ec1190117c?version=1.1#:~:text=Podíváme-li procent20se procent20 zpětně procent20 na, procent procent20 na procent203,2 procent20 procent>
3. Český statistický úřad | ČSÚ. [cit. 2023-11-11] Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/20541265/1804110930_31.pdf/e580a857-f84e-4486-aba2-b3b232ea8736?version=1.0
4. Diktáty a pravopisná doplňovací cvičení -. Diktáty a pravopisná doplňovací cvičení -. [cit. 2023-03-11] Dostupné z: <https://cestina.diktaty.cz/>
5. DRBOHLAV, Dušan. Mezinárodní migrace obyvatelstva – pohyb i pobyt (Alenky v kraji divů). Migraceonline.cz [online]. 2003 [cit. 2014-06-15]. Dostupné z: http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/Pohyb_a_pobyt_1.pdf
6. DZIKOVÁ, Hana (ed.). Společný evropský referenční rámec pro jazyky: jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. ISBN 80-244-0404-4.

7. edu.cz - Jednotný metodický portál MŠMT. [cit. 2023-10-17] Dostupné z: https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2020/08/Informace_ke_vzdelavani_deti_a_zaku_cizincu_a_osobktere_pobyvaly_dlouhodobe_v_zahranici.pdf
8. Hodnocení žáků s OMJ. Inkluzivní škola. [cit. 2023-12-16] Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/zs-hodnoceni-zaku-s-omj>
9. Integrace cizinců – Aktuální informace o migraci. Úvodní strana – Ministerstvo vnitra České republiky. [cit. 2023-10-17] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/integrace-cizincu.aspx?q=Y2hudW09Mg==>
10. JESENSKÝ, Ján. Základy komprehenzivní speciální pedagogiky. Hradec Králové: Gaudeamus, 2000. ISBN 80-7041-196-1.
11. jidlo_stravovani.pdf [cit. 2023-03-12] Dostupné z: https://cloud.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/jidlo_stravovani.pdf
12. KOSTELECKÁ, Yvona. Žáci-cizinci v základních školách: fakta, analýzy, diagnostika. 1. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2013. ISBN 978-80-7290-630-7.
13. KŮRKOVÁ, Ivana; NIKLOVÁ, Anna; SLABÁ, Anna a ŠULCOVÁ, Martina. Metodika pro výuku českého jazyka. Praha, [online], 2020. Dostupné z: <https://metropolevsech.eu/wp-content/uploads/2020/09/%C4%8CESK%C3%9D-JAZYK-PRO-CIZINCE-metodika-intenzivn%C3%AD-v%C3%BDuka-1.pdf>
14. Metodický portál / Odborné články. [cit. 2023-12-16] Dostupné z: https://clanky.rvp.cz/wp-content/upload/prilohy/11085/zaclenovani_zaku_cizincu_do_ceskych_skol.pdf

15. Minulý čas (A1) | Jitka Pourová. Jitka Pourová. [cit. 2023-03-11] Dostupné z: <https://jitkapourova.cz/2022/02/03/minuly-cas-a1>
16. MŠMT ČR. MŠMT ČR. [cit. 2023-12-16] Dostupné z: <https://www.msmt.cz>
17. Národní ústav odborného vzdělávání. [cit. 2023-12-16] Dostupné z: <https://www.nuov.cz/uploads/Periodika/ZPRAVODAJ/1998/ZP9810a.pdf>
18. Odborný článek: Administrativní náležitosti vstupu žáka-cizince do školy. Metodický portál / Odborné články. [cit. 2023-12-16] Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/ZUH/13029/ADMINISTRATIVNI-NALEZITOSTI-VSTUPU-ZAKA-CIZINCE-DO-SKOLY.html#:~:text=Žáci-cizinciprocent20zprocent20členskýchprocent20zemiprocent20EUprocent20majíprocent20podleprocent20§procent2020,oprocent20legálnostiprocent20pobytuprocent20logickyprocent20neprokazují.>
19. Odborný článek: Metodická doporučení k začleňování žáků-cizinců do výuky v českých základních školách. Metodický portál / Odborné články. [cit. 2023-12-16] Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/14329/METODICKA-DOPORUCENI-K-ZACLENOVANI-ZAKU-CIZINCU-DO-VYUKY-V-CESKYCH-ZAKLADNICH-SKOLACH.html>
20. Odborný článek: Zařazování žáků-cizinců do ročníků v základní škole. Metodický portál / Odborné články. [cit. 2023-12-16] Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/20201/zarazovani-zaku-cizincu-do-rocniku-v-zakladni-skole.html>
21. Online doplňovací cvičení. Online doplňovací cvičení -. [cit. 2023-03-11] Dostupné z: <https://www.onlinecviceni.cz/>

22. pavlahofmanova. Jídlo a pití - pexeso. Wordwall - Tvořte své lekce lépe a rychleji. [cit. 2023-03-11] Dostupné z: <https://wordwall.net/cs/resource/9993120/jidlo-a-piti-pexeso>
23. PODCAST 23. díl: Nástup žáků s odlišným mateřským jazykem (OMJ) do školy. Zapojmevšechny.cz. [cit. 2023-11-11] Dostupné z: <https://zapojmevsechny.cz/clanek/podcast-23-dil-nastup-zaku-s-odlisnym-materskym-jazykem-omj-do-skoly?activate=0&show=1>
24. Podpůrná opatření pro žáky předškolního a školního vzdělávání. Welcome to Eurydice. [cit. 2023-11-11] Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/cs/national-education-systems/czech-republic/podpurna-opatreni-pro-zaky-predskolniho-skolniho>
25. PRŮCHA, Jan. Multikulturní výchova: příručka (nejen) pro učitele. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-502-2.
26. RADOSTNÝ, Lukáš. Žáci s odlišným mateřským jazykem v českých školách. Praha: Meta - Sdružení pro příležitosti mladých migrantů, 2011. ISBN 978-80-254-9175-1.
27. rozhovor jako poznávací metoda - ABZ.cz: slovník cizích slov. ABZ.cz: slovník cizích slov - online hledání. [cit. 2023-02-12] Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/rozhovor-jako-poznavaci-metoda>
28. Střední průmyslová škola na Proseku. [cit. 2023-10-17] Dostupné z: <http://www.sps-prosek.cz/soubory/jineprocent20aktivity/PŘÍRUČKAprocent20OMJprocent20PROSEK.pdf>
29. ŠIŠKOVÁ, Tatjana, ed. Menšiny a migranti v České republice: [my a oni v multikulturní společnosti 21. století]. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9.

30. TOLLAROVÁ, Blanka; HRADEČNÁ, Marie a ŠPIRKOVÁ, Andrea. Jsme lidé jedné Země: program prevence xenofobie a rasismu. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0376-6.
31. Umíme česky – Online procvičování češtiny. Umíme česky – Online procvičování češtiny. [cit. 2023-03-11] Dostupné z: <https://www.umimecesky.cz/>
32. Uvodni stranka | Inkluzivní škola. [cit. 2023-03-11] Dostupné z: https://cloud.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/jidlo_test_a1_0.pdf
33. Začleňování žáků s OMJ. [cit. 2023-10-17] Dostupné z: <https://cizinci.npi.cz/integrace/>
34. Začleňování žáků s OMJ. [cit. 2023-12-16] Dostupné z: <https://cizinci.npi.cz/integrace/>
35. Základní informace pro srovnání českého a ukrajinského vzdělávacího systému - edu.cz. edu.cz - Jednotný metodický portál MŠMT. [cit. 2023-11-11] Dostupné z: <https://www.edu.cz/methodology/zakladni-informace-pro-srovnani-ceskeho-a-ukrajinskeho-vzdelavaciho-systemu/>
36. Zapojení do výuky a materiály – rozcestník. Inkluzivní škola. [cit. 2023-10-17] Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/zapojeni-do-vyuky->
37. ZŠ Kunratice | Úvod. [cit. 2023-11-11] Dostupné z: <https://www.zskunratice.cz/files/posts/6422/files/metodika-integrace-zaku-s-omj-2018-02-16-final-barevna.pdf>
38. Женский калейдоскоп - советы женщинам. [cit. 2023-03-11] Dostupné z: https://mykaleidoscope.ru/x/uploads/posts/2022-09/1663729978_2-mykaleidoscope-ru-p-poleznaya-yeda-dlya-detei-yeda-vkontakte-2.jpg

Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

7.1 Seznam obrázků

Obrázek 1	Obrázek z Berryho článku “Immigration, Acculturation, and Adaptation“	30
Obrázek 2	Vyhláška č. 48/2005	41
Obrázek 3	Jídlo a pití vizuální pomůcka.....	58
Obrázek 4	Hra spojte odpovídající.....	59
Obrázek 5	Hra třídění do skupin	59
Obrázek 6	Přiřazování názvu	60
Obrázek 7	Tvorba vět v minulém čase.....	61
Obrázek 8	Otázky.....	61
Obrázek 9	Snídaně	62
Obrázek 10	Domácí úkol	63

7.2 Seznam tabulek

Tabulka 1	Top státní příslušnosti (legální migrace) 2022.....	22
Tabulka 2	Top státní příslušnost (legální migrace).....	23
Tabulka 3	Přistěhovalí podle věku, 2013 a 2017–2022	26
Tabulka 4	Počet cizinců v mateřských, základních a středních školách.....	27
Tabulka 5	Žáci-cizinci	51
Tabulka 6	Čeští žáci	52

7.3 Seznam grafů

Graf 1	Počet cizinců pobývajících na území ČR	25
Graf 2	Cizinci-žáci základních škol podle vybraných státních občanství – vývoj od školního roku 2011/2012	33

7.4 Seznam příloh

Příloha 1	Souhlas zákonného zástupce v češtině	75
Příloha 2	Souhlas zákonného zástupce v ruštině.....	76
Příloha 3	Souhlas zákonného zástupce v angličtině.....	77
Příloha 4	Úryvek rozhovoru s učitelkou	78
Příloha 5	Rozhovory se žáky-cizinci.....	81
Příloha 6	Rozhovory se spolužáky.....	84

Příloha 1 Souhlas zákonného zástupce v češtině

Dobrý den vážení rodiče,

Moje jméno je Daria Krysiuk jsem studentkou Provozně ekonomické fakulty České zemědělské univerzity v Praze.

V současné době píšu bakalářskou práci na téma „**Výuka češtiny pro cizince a integrace žáků do základního vzdělávacího systému v ČR**“. Ve své práci se zabývám procesem začleňování žáků cizinců do české základní školy, chci zjistit jaké jsou problémy dětí cizích národností a možnosti zlepšení jejich integraci do škol.

V práci **nebudou** uvedena jména dětí jenom věk, národnost a jejich třída.

Tímto Vás žádám o souhlas s poskytnutím rozhovoru.

Děkuji za pochopení a spolupráci.

Jméno a příjmení rodiče: _____

V Praze _____

(datum)

Souhlasím / Nesouhlasím

Podpis: _____

Příloha 2 Souhlas zákonného zástupce v ruštině

Здравствуйте, дорогие родители!

Меня зовут Дарья Крысюк, я студентка факультета экономики бизнеса Чешского университета естественных наук в Праге.

В настоящее время пишу бакалаврскую диссертацию на тему **«Преподавание чешского языка иностранцам и интеграция учащихся в систему основного образования в Чехии»**. В своей работе я занимаюсь процессом интеграции иностранных учащихся в чешскую начальную школу, хочу выяснить, каковы проблемы детей иностранных национальностей и возможности улучшения их интеграции в школы.

В дипломной работе **не будут** упоминаться имена детей, только возраст, национальность и класс.

Настоящим прошу вашего согласия на интервью.

Благодарю вас за понимание и сотрудничество.

Имя и фамилия родителя: _____

В Праге _____

(дата)

Согласен / не согласен

Подпись: _____

Příloha 3 Souhlas zákonného zástupce v angličtině

Hello dear parents,

My name is Daria Krysiuk and I am a student of the Faculty of Business Economics at the Czech University of Life Sciences in Prague.

I am currently writing a bachelor's thesis on the topic " **Czech for Foreigners and Student Integration into the Czech Elementary Education System** ". In my work, I deal with the process of integrating foreign students into the Czech primary school, I want to find out what are the problems of children of foreign nationalities and the possibilities of improving their integration into schools.

Children's names **will not be** mentioned in the thesis, only age, nationality and their class.

I am hereby asking for your consent to be interviewed.

Thank you for your understanding and cooperation.

Parent's first and last name: _____

In Prague _____

(date)

Agree / Disagree

Signature: _____

Příloha 4 Úryvek rozhovoru s učitelkou

1. V jaké třídě vyučujete a jaké předměty?

Jsem třídní učitelkou ve čtvrté třídě a vyučuji všechny předměty až na anglický jazyk.

2. Kolik dětí cizinců máte ve třídě?

Mám ve třídě tři děti cizinců dvě holčičky z Ukrajiny a jeden kluk z Ruska.

3. Jakou úroveň češtiny mají?

Klučina z Ruska mluví velmi dobře na svůj věk, avšak některé souvislosti mu při výuce utíkají, ale to je úplně normální všechno chce čas. Ukrajinské holčičky jsou na tom o poznání hůře avšak se pilně doučují a brzy dosáhnou na stejnou úroveň.

4. Jaké jsou nejčastější jazykové bariéry při integraci cizinců do výuky?

Mezi nejčastější jazykové bariéry patří nedostatečná znalost českého jazyka, což omezuje schopnost žáků porozumět výuce a komunikovat s učiteli a spolužáky.

5. Jak se zabývat kulturními rozdíly mezi českými a cizími žáky ve třídě?

Ve škole aktivně věnujeme porozumění a respektování různých kulturních pozadí žáků, organizujeme kulturní akce a projekty, které podporují porozumění a toleranci mezi žáky různých kultur.

6. Jaký projekt či aktivitu jste dělali naposled?

Organizovali jsme jarmark, na kterém jsme prodávali různé dobroty. Peníze, které děti vydělaly jsme poslaly do nadačních fondů. Důležitým bylo, aby děti se mezi sebou domluvili, kdo co přinese a do jakých nadačních fondů pošleme peníze.

7. Jak se dá zabránit sociální izolaci cizinců ve školním prostředí?

Hlavní je zapojit děti do školního života prostřednictvím nějakých společných aktivit skupinových projektů, které podporují vytváření přátelství a sociálních vazeb.

8. Jaké jsou podle Vás nejlepší postupy pro začlenění nových cizinců do existujících tříd?

Myslím si, že je důležité poskytnout dětem s odlišným mateřským jazykem individuální podporu v závislosti na jejich potřebách, ať už jde o jazykovou nebo sociální podporu.

9. Jaké máte zkušenosti se začleněním dětí uprchlíků do školního prostředí?

Vím, že začlenění dětí uprchlíků může být náročné kvůli různým zkušenostem a traumatům, která mohou mít. Ve škole se zaměřujeme na poskytování podpory pro tyto žáky, včetně psychologické podpory a individuálního přístupu k jejich potřebám.

10. Jaké jsou podle Vás nejúčinnější metody motivace cizinců k učení českého jazyka?

Děti za každou aktivitu odměňujeme samolepkou do sešitu, až dosáhnou určitého počtu odpustíme jim domácí úkol to zvyšuje produktivitu během hodiny.

11. Jaká opatření podniká Vaše škola k prevenci rasismu ve školním prostředí?

Jelikož naši školu navštěvuje mnoho dětí z různých kultur a původu tak se našťastí tento problém u nás na škole vlastně nevyskytuje. Pokud nastane nějaký problém spojený s tímto tématem tak přichystáme třídnickou hodinu, kde se zabýváme tímto tématem a snažíme se ho vymýtit mezi námi.

12. Jak se Vaše škola vypořádává s různými úrovněmi vzdělávacího systému zemí odkud pocházejí cizinci?

Jelikož vždy víme, z jaké třídy žák přichází tak dle toho máme přichystaný zařazovací test, který určí, jak je na tom žák se svými znalostmi a zda může nastoupit do třídy ze které přišel nebo bude muset jít o třídu níž. Případně pokud žák nerozumí českému jazyku tak automaticky musí o třídu níže.

13. Kolik procent žáků zhruba neumí česky vůbec při nástupu do české školy?

Dřív to procento bylo minimální, jelikož děti věděly, že budou nastupovat do českých škol tak měly aspoň minimální přípravu. Od té doby, kdy začala válka na Ukrajině, přestěhovalo se k nám hodně dětí uprchlíků, kteří nepodstoupily žádnou přípravu.

14. Jak probíhá výuka s dětmi, kteří vůbec neumějí česky?

Výuka neprobíhá nějak zvláštně jelikož v každé třídě je jenom pár žáků, kteří neumí česky. Akorát musím na ně dávat větší pozor, zda porozuměli zadání. Hodně jim pomáhá i znalost jejich jazyků, jelikož ruština a ukrajinština jsou podobné češtině. Pokud ale něčemu nerozumí, tak vždycky si můžou zeptat a my jim se třídou pomůžeme. Taky takové děti mají hodiny češtiny navíc. Dokonce při hodině mohou používat překladač.

15. Mají děti cizinci ve třídě česky mluvící kamarády?

Děti mezi sebou nevidí rozdíly a baví se navzájem. První dny či týdny jsou složitější, ale díky třídnickým hodinám se děti lépe poznaly a nyní spolu vycházejí v pořádku.

16. Jaká je role rodilých mluvčích češtiny při podpoře cizinců ve výuce?

Jejich pozice je velice důležitá vzhledem k tomu, že se děti nejlépe naučí jazyk tak, že poslouchají a následně mluví s rodilým mluvčím.

17. Jakým způsobem hodnotíte děti cizince?

První pololetí, jak k nám nastopují, tak je hodnotíme jen slovně, nedostávají žádné známky. Pak už od dalšího pololetí dostávají normální známky 1 až 5. Ale pokud píšou třeba nějaký diktát, tak beru ohled na to, že čeština není jejich rodný jazyk a pokud zapomněly napsat pár čárek, tak jím pětku určitě nedám.

18. Jak probíhá komunikace s rodiči, kteří neumějí česky?

Někdy pomáhá při té komunikaci i dítě, přeloží některá slovíčka a věty, někdy používáme překladač. Taky se může stát, že ten rodič přijde s někým, kdo česky umí. Ale pokud máme nějaký důležitější problém tak máme zde učitelku, která umí rusky, tak ta nám vždy pomůže.

19. Doporučujete něco rodičům, aby jejich děti co nejlíp zvládly integraci do českých škol?

Určitě, zaprvé doporučuji, aby doma co nejvíc mluvili česky s dětmi a zadruhé, aby děti měly nějakého doučovatele z češtiny, nebo někoho kdo by jim celkově mohl pomoci z domácími úkoly.

Příloha 5 Rozhovory se žáky-cizinci

1. Jaký je tvůj oblíbený předmět?

Maxim: Můj nejoblíbenější předmět je tělocvik, protože z tohoto předmětu mám samé jedničky.

Anna: Miluji angličtinu, protože tenhle jazyk mě fakt baví.

Eva: Hodně se mi líbí matematika, protože rozumím víc číslům než češtině.

Maria: Můj nejoblíbenější předmět je chemie, protože s paní učitelkou děláme hodně různých pokusů v laboratoři.

Veronika: Můj nejoblíbenější předmět je zeměpis, protože jsem už navštívila hodně států, a tak o nich dokážu hodně povídat.

2. Líbí se ti tady v české škole?

Maxim: Ano, líbí se mi, protože mám tu spoustu nových kamarádů.

Anna: Ano, líbí se mi tu protože mám velice hodnou paní učitelku.

Eva: Líbí se mi tady, ale nejraději bych se vrátila do své staré školy. Mám tam hodně kamarádů.

Maria: Líbí se mi, ale nemám tu moc kamarádů.

Veronika: Líbí se mi, ale nejraději bych chodila do školy třeba až od deseti a určitě bych chtěla delší přestávky.

3. Máš nějaké kamarády mezi českými spolužáky?

Maxim: Jo, se svým nejlepším kamarádem sedím v poslední lavici, po škole hrajeme spolu fotbal nebo počítačové hry.

Anna: Ano, mezi spolužáky mám jednu kamarádku.

Eva: Mezi Čechy nemám moc kamarádů, ale hodně se bavím s jednou holkou z Ukrajiny.

Maria: Ano, mám kamarády, ale primárně to jsou kluci, protože s holkami moc nevycházím.

Veronika: Bavím se s každým ve třídě.

4. Chutnají ti česká jídla ze školní jídelny?

Maxim: Ano, třeba takový guláš jsem si hned oblíbil.

Anna: Mám hodně ráda sladká jídla, takže moje nejoblíbenější jsou plněné knedlíky s jahodami.

Eva: Nemám moc ráda česká jídla, chtěla bych něco, co znám z Ukrajiny.

Maria: Nevím, jsem tam jedla jen párkrát a moc mi to nechutnalo.

Veronika: Ne, jsou moc tučné, v rodině se snažíme žít zdravě.

5. Co ti přijde na českém jazyce nejsložitější?

Maxim: Nejhorší jsou pro mě vyjmenovaná slova, stále pletu i/y.

Anna: Často vynechávám čárky ve slovech a tam kde by být neměly, tak je dávám.

Eva: No, nejvíce mě asi plete mně/mě a poté čárky nad písmenky.

Maria: Čeština mi docela jde, jen mi občas dělají problém čárky.

Veronika: Nejhorší je pro mě stavba vět a slovosled.

6. **Jaký je podle tebe největší rozdíl mezi českou školou a školou z tvé země?**

Maxim: Největší rozdíl, který jsem hned zaznamenal, je známkování. Tady je nejlepší 1 a v Rusku 5.

Anna: Na mé staré škole jsme nenosili přezuvky, tu ale musíme.

Eva: Třeba na Ukrajině jsem neměla vlastní skříňku, tady si mohu nějaké sešity nechávat ve skříňce.

Maria: V bývalé škole nebyla online žákovská jako je „Bakalář“.

Veronika: U nás vždy byly tři měsíce prázdnin v létě. V Česku jen dva.

7. **Jedna rada pro žáky cizinci, kteří nastupují na českou školu.**

Maxim: Určitě se naučit alespoň trochu česky, než začneš chodit do třídy.

Anna: Důležitý je naučit se slovíčka správně, protože se nám pak pletou, když je známe trochu jinak.

Eva: Běžte aspoň párkrát do školní jídelny se spolužáky, poznáte tam dost nových kamarádů, i když vám jídlo nechutná.

Maria: Neměl by ses bát zeptat učitelů nebo svých spolužáků, když zrovna něco nevíš.

Veronika: Já bych jim doporučila, aby se naučili vyjmenovaná slova, jinak s tím budou mít pořád problémy.

Příloha 6 Rozhovory se spolužáky

1. Máte nějaké kamarády mezi spolužáky cizinci?

Jan: Ano, jednoho mám. Má rád fotbal, a tak si spolu občas jdeme zahrát fotbal. Po večerech si občas spolu zahrajeme Minecraft na počítači.

Eliška: Mám kamarádku z Ukrajiny, nestuduje na naší škole, ale je to moje sousedka.

Jakub: Kamarády vyloženě ne, ale ve škole se spolu bavíme všichni.

Karel: Jo, mám kámoše z Ruska, je fakt vtipný, občas mu pomáhám s češtinou.

Lenka: Ne, nemám žádného kamaráda ze zahraničí.

2. Co jste se od žáků cizinců naučili o jejich kultuře nebo zemi?

Jan: Říkal mi, že slaví úplně jinak svátky. Třeba neslaví Vánoce, ale zas jejich nejoblíbenější svátek je Nový rok.

Eliška: O Velikonocích jsme barvili vajíčka u nich se nazývají „pisanky“, protože na tato vejce píšou, ne kreslí.

Jakub: Víím, že tam mají hodně sněhu. Taky mě velice překvapilo, že nemají rohlíky a knedlíky.

Karel: Ukazoval mi velice vtipnou čepici „ushanku“, kterou nosil jeho děda. Taky nám jeho mamka uvařila „pelmeně“.

Lenka: Spolužačka mi říkala, že mají speciální den, který se nazývá „Maslenice“, kdy pečou a jí různé druhy lívanců.

3. Myslíte si, že vaše škola dobře podporuje integraci žáků z různých zemí?

Jan: Myslím si, že ano, všichni jsme tady kamarádi a hádáme se jen občas.

Eliška: Nevím, ale myslím si, že ano.

Jakub: Ano, myslím si, že škola dobře podporuje integraci, protože učitelé pomáhají všem žákům bez rozdílu na původu.

Karel: Ano, škola má různé speciální lekce, které nám pomáhají pochopit různé kultury. Třeba, nedávno paní učitelka nám povídala, jaké tradice mají na Ukrajině.

Lenka: Myslím, že naše škola se snaží, ale mohla by udělat víc.

4. Jaké aktivity nebo projekty ve škole pomáhají lépe poznat kulturu vašich spolužáků z jiných zemí?

Jan: Chodili jsme do kina a koukali jsme na film v angličtině.

Eliška: Jednou v měsíci máme ve školní jídelně týden jídla z určité části země.

Jakub: Občas chodíme na vzdělávací dokumenty od různých cestovatelů.

Karel: Jednou za čas škola pořádá výlety do muzeí, kde poznáváme místní folklor.

Lenka: Pravidelně chodíme na různé vystoupení či akce, které pořádají i cizinci, abychom nahlédli do jejich kultury.

5. Chtěl by ses někdy do jejich země podívat?

Jan: Chtěl bych, ale asi to nezvládnou, protože na cestách je mi vždy špatně.

Eliška: Ne, nechtěla bych, protože tam mají strašnou zimu a medvědy.

Jakub: Jo, velmi rád bych se někam podíval, bohužel s rodiči moc necestujeme, ale chci poznat celý svět.

Karel: Ano, chtěl bych se tam podívat, jednou mě pozvali domů na oběd. Rád bych viděl, jak vypadá jejich domov tam u nich.

Lenka: Jo, velmi ráda cestuji.

6. **Byl jsi někdy svědkem, jak byl někdo zlý vůči cizincům?**

Jan: Viděl jsem, jak se jeden kluk smál holce, protože neuměla vyslovit „ř“.

Eliška: Ne, nic takového jsem neslyšela, ani neviděla.

Jakub: Slyšel jsem, jak jeden pan v tramvaji říkal klukům, kteří mluvili mezi sebou ukrajinsky „Jste v Česku, tak mluvte česky“.

Karel: Ne, navzájem se respektujeme a neubližujeme si.

Lenka: Na štěstí jsem nikdy nebyla svědkem něčeho takového.

7. **Setkali jste se někdy s jazykovými bariérami ve třídě?**

Jan: Ano, občas kamarád nemůže pochopit co budeme mít k obědu, protože nezná česká jídla.

Eliška: Ne, takový problém ve třídě nemáme.

Jakub: Jazyková bariéra to je, když nerozumíme, že jo. To se nám občas stane, ale vždy se nakonec nějak dorozumíme.

Karel: Nikdy jsme se s bariérami nesetkali, protože naši učitelé nám vždy všechno vysvětlují a se vším pomáhají.

Lenka: Ne, žádný problém není.